

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Summa de vitiis

Wilhelm <Lyon, Prior>

[Basel], nicht nach 1475

Incipit tractatus de peccato accidie

[urn:nbn:de:bsz:31-308070](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-308070)

alios maculantes suo magno exemplo. et materiaz ministrando suis superfluis diuinijs gulositati et ebrietati. et multis alijs peccatis. Quarto deberet cohibere clericos a vicio prodigalitatiz. multitudo et magnitudo peccatorum que sequuntur in eis ex vicio isto. Ex prodigalitate accidit in multis quod ipsi fuerunt raptores. symoniaci. oppressores pauperum. excoziatores subditorum. Quintum est hoc. quod hoc viciu multuz impedit eos ab officio suo. non pnt enim illi officio suo intendere debitis aggrauati. Et visitatio eorum potius est subditorum corruptio propter nimias expensas quas eorum correctio. Sexto deberet cohibere dispensatores bonorum ecclesiasticorum a prodigalitate consideratio districti iudicij. Si enim ex isto verbo. esuriui et non dedistis michi manducare. illaturus est dominus in iudicio. Ite ergo male dicti in ignem eternum quid dicitur? est prodigis dispensatoribus. qui non solum ipsi esurienci non dederunt manducare sed etiam ipsi esurienti abstulerunt quod debuit manducare.

Incipit tractatus de peccato accidie.

Dist peccatum auaricie. dicendum est de peccato accidie. quia pigritia interdum ex auaricia sequitur. Unde luc. xij. dicit ille diues cuius ager fructus vberes attulit. Anima mea multa habes bona reposita in annos plurimos. requiesce et comede et bibe. Dicemus autem hoc ordine de vicio isto. Primo ponemus ea que possunt valere ad detestationem huius vicij. Secundo tangemus de diuersis generibus peccatorum que pertinent ad hoc viciu. Tercio tangemus aliquid de remedijs contra viciu istud. **D**e diuersis exemplis contra accidiam. Prima pars. Primu capitulum

Ad detestationem vero huius peccati possunt valere diuersa exempla. Et possumus primo sumere exemplum a rebus que non habent sensum. nec vitam.

nec rationē sicut a sole. Secundo ab his que vitaz habēt
 ⁊ non sensuz vt ab herbis ⁊ arboribus ⁊ huiōi. Tercio ab
 his que habent vitaz ⁊ sensū ⁊ non rōnez. vt a brutis ani
 malibz. Quarto ab his que hñt sensuz ⁊ rōnem ⁊ grāz. vt
 a sanctis viris. Et p̄mo p̄sequemur d̄ p̄mo. posuit dom̄n⁹
 p̄ceptum soli. vt singulis diebz ab oriente veniat ad occi
 dentes. ⁊ singulis noctibz reuertat̄ in orientē ⁊ nunq̄ pre
 terit sol illud p̄ceptuz. non pigritat̄ nec de die nec de no
 cte. nec estate nec hyeme implere illud p̄ceptū. q̄ntum
 eumqz laboret in vno die. nichilomin⁹ tñ summo mane sur
 git in sequenti die. ⁊ tñ non expectat tales remunerationem
 laboris sui. nec talem penaz negligentie sue quales homo.
Ad hoc videt̄ habuisse respectuz aug⁹. euz dixit. **I**nde
 cens est xp̄iano. si radius solis eum inueniat in lecto. pos
 set enī dicere sol. si p̄tatem loquendi h̄ret. amplius labo
 rari heri q̄ tu. ⁊ tñ eum ego iaz surrexerim. tu adhuc dor
 mis. **P**ossum⁹ etiam accipe exemplum ad detestacionem
 accidie. ab eis que ex terra nascunt̄. videm⁹ enim herbas
 ⁊ arbores que tam minimum hñt iniciū. crescendo ad ma
 gnā quantitatez deuenire. hñt tamen tot aduersantia si
 bi. vt hyemem ⁊ aliam aeris intempiem. singulis etiam an
 nis aufertur eis labor floz. ⁊ fructuū ⁊ frondiū. ⁊ tñ ni
 chilomin⁹ oport̄ in tate inuenta opandi opant̄. **Q**ui vide
 ret nuditatez eaz in hyeme. vix crederet q̄ tanta pulere
 tudine indui possent. nisi idē alias vidisset. **Q**ui videret
 quā parua arbor sit nucis in inicio sui vix crederet q̄ ad tā
 tam magnitudinē puenire deberet. nisi hñt alias vidisset.
Non debet igitur pigritari homo nec diffidere. ⁊ si defectū
 bonoz in se videt. vel si aliqua sibi resistant. plus enim po
 test homo q̄ credit. tali exemplo vtitur dñs math. vj. di
 cens. **C**onsiderate lilia agri quomodo crescunt. ⁊ subdit̄.
Dico autē vobis qm̄ nec salomon in omī gloria sua coop
 tus est sicut vnus ex istis. **T**ercio vero exemplo vtitur sa
 lomon p̄. vj. dices. **V**ade ad fornicaz o piger. ⁊ considera

vias eius. et discere sapientiam. que cum non habeat duces
 nec p̄ceptorem nec p̄ncipem. parat estate cibuz sibi ⁊ con-
 gregat in messe qd̄ comedat. Et sunt q̄nqz attendenda in
 isto exemplo. Primo paruitas formice. q̄m salomon p̄po-
 nit quasi magistras homi. multū enīz potest ofundi homo.
 q̄n videt se tam parue scientie. q̄ a tam paruo animali doce-
 ri potest. Vnde multuz conari deberet ad addiscendū. sic
 accidit in scolis. quando aliqs magnus a puero paruo do-
 cetur. ex qua erubescencia deberet ardentius addiscere.
 Ad hoc potest referri qd̄ dicit sc̄n. Pudeat ab exiguis ani-
 malibz nos trahere mores. erubescere p̄t homo q̄ taz par-
 uūz aīal melius morigeratus est quaz ipse. Secundo atten-
 denduz est q̄ dicit salomon. ofidra vias eius. ⁊ non vias.
 Vias vocans discursus quos faciūt p̄ querendo cibos. p̄u-
 rias enīz in die vadunt ad querenduz frumentuz. Vnde sa-
 tis possent erubescere illi homines. qui semel in septimana
 grauant̄ venire ad sermones adquerenduz anime sue cibū.
 Tercio adtēdenduz est. q̄ formica in hoc ope non habz hō-
 mines duces cui⁹ exempluz sequat̄. nec p̄ceptorem cuius
 verbo ad hoc doceat̄. nec p̄ncipem a quo p̄uatur eius ne-
 gligentia. homo tamen omnia ista habz. Quarto attenden-
 dum est. q̄ ipa puz granuz eligit vt de ipa pascat̄. Vn-
 de multuz possēt in hoc ofundi illi. qui spurcicias ⁊ immū-
 dicias alienoz p̄tōz eligunt. vt illis os suuz pascant.
 Juxta illud p̄u. xvi. Os stultoꝝ pascit̄ impericia. Quinto
 attendendum est in hoc exemplo. hoc q̄ formica adeo se
 ornat frumento. vt interdū videat̄ minor esse suo honore.
 in quo possent satis ofundi illi. qui a sermone redeūt va-
 cū. nec vnuz verbus reportantes secum. Potest etiaz va-
 lere ad detestatōem accidie. exemplū eoz qui amant mū-
 dum. Si enīz respiciam⁹ q̄t ⁊ q̄ntis laboribz quotidianis
 cruciatibz ipsi merent̄ cruciatuz eternum satis poterim⁹
 ofundi. q̄ adeo sum⁹ pigri laborare p̄ regno eterno. Vn-
 de aug⁹. Si possem⁹ excitare homies. ⁊ cum ipis piter

excitari. vt tales essemus amatores vite pmanentis. quales sunt homines amatores vite fugientis. **Quis** non vt viueret. continuo pdere voluit vnde viueret potius eligere vitas mendicantes qm celerem mortem. cui dictus est. nauigane moriaris. et distulit. cui dcm est. labora ne moriaris. et piger fuit. **Leuia** iubet deus. vt in eternuz vitam? et obedire negligim?. **Ad** idoz pot adduci. q legit in vitis patrum. de quodaz sancto pre. qui cu vidisset ornatuz cuiusdam mulieris flens inquit. Ignosce michi omnipotens deus quia vni? diei meretricis hui? ornat? supavit totius vite mee industrie ornamenta. **Et** abbas pando videns mulierem in alexandria ad quaz descenderat d heremo fleuit. et interroganti bz causam sui flet? ait. **Due** res me mouerunt. vna de illius pditoe. alia quia non habeo tale studiu placeudi deo. quale studiu habz ista vt homibus placeat. **Ad** detestato nez etiaz accidie pnt valere exempla bonoz viroz. et de multis pauca ponem?. **Ait** dauid. **Dauid** fuz ego et in laboribz a iuuentute mea. et de sapiente muliere legit in fi. pu. q panem ociosa non comedit. **Et** apostol? dicit de se. plus omnibus laboraui. **De** xpo legit Jo. iij. q ipse fatigatus ex itinere sedit super fontem. et in multis alijs locis in euangelijs legit de labore ipius. **Non** bn. **Quaz** diu vixero. memor ero laborz quos xpus sustinuit pdicando. fatigatouz in discurrendo. temptatouum in ieiunando. vigiliarz in orando. lacrimarz in opaciendo. **Reco**rdabor etiaz dolorz. diuicioz. sputoz. colaphoz subsannatouuz. exprobratouuz. clauoz. hozqz similiu. **Alio**quin requiret a me sanguis iustus. qui effusus est sup terraz. **Legit** etiaz q beatus arsem? pmo palatinus. postea heremita maximus. querentibus a se in quo osideret. **Respon**dit. in hoc q homies fugi. aliqmdiu tacui fleui. potissime in hoc gaudeo q manibus laboraui. et quedaz vidua moriens recusabat sepeliri in camisia sibi data dicens. **Sepeli**ar in camisia elaborata proprijs manibus et non alienis.

Et de beata virgine legitur luce .j. q. abijt in montana euz
 festinatōne. Legit̄ etiam gen̄ .xviii. Festinauit abzabaz in
 tabernaculuz ad saraz. dixitq; ei. accelera. tria sata simi
 le omisce. ⁊ fac sub cinericeos panes. Ipse vero ad armē
 tuz cucurrit. ⁊ tulit inde vituluz tenerimus ⁊ optimū. de
 ditq; puero qui festinauit. ⁊c. ⁊ quo verbo loquens origē
 ait. Senex currit. sara accelerat. puer festinat. nullus pi
 ger inuenit̄ in domo sapientis. **¶** De verbis sacre scri
 pture que laborem suadent. et ocium vel pigriciam dissua
 dent.

Capituluz secundum.

Ad detestatōnem accidie possūt valere illa verba
 sacre scripture. que suadent laborem vel dissuadēt
 ocium vel pigriciam. Vñ eccl̄as. vlt̄. Verba sapiētū
 quasi stimuli. et q̄si clau in altum defixi. Stimulus valet
 cont̄ cariditatem iumentoz. sic verba sapientum cont̄ pi
 griciā hominū. Et notanduz q; homo laborat q̄si strarijs
 vicijs. est enim lentus ad bonū ⁊ p̄ceps ad malum. Sed
 verba sapientū sunt velut stimuli. q̄n excitant homines ad
 bonuz. ⁊ sunt velut clau in altum defixi. dum retinent ho
 mines ne se p̄cipitet in malis. De multis vero verbis qui
 bus suadet nobis labor. ⁊ dissuadet nobis pigricia. pauca
 ponemus. ait Jeroz. sup illd ezech. xvj. Hec fuit iniqui
 tas sodomē sororis tue superbia. saturitas panis. abūdan
 tia ⁊ ocium ipsius ⁊ filiaz eius. semper inquit est aliquid
 agenduz. ne ager nostri peccatoris manu cessante malaz
 cogitatōnuz sentibus occupet̄. Eccl̄. vij. Non oderis labo
 riosa opera. ⁊ rusticatōnem a deo creataz. rusticatōem de
 creauit q̄n ade dixit. gen̄. iij. In sudore vultus tui vesceris
 pane tuo. Vel cum posuit hominem in paradiso voluptatis
 vt operaret̄. vt legitur gen̄. ij. ⁊ eccl̄. xiiij. Non de
 frauderis a die bono. ⁊ picula diei boni non te p̄eat Et ibi
 dem. ante obitum tuum opare iusticiam. quia non est apd
 inferos inuenire cibum. hoc manifestuz est in diuīte epu
 lone. qui apud inferos guttas aque potuit inuenire. q̄m

digito lazari qui leprosus fuerat. **preijt.** tunc non erat ip-
 se ita indignantis nature. sicut in seculo isto fuerat. **Ad-**
 huc non impetrauit ille guttas illas aque. et tam plus quam
 mille anni transierunt ante quos **preijt.** Item **eccas. ix.** quod cum
 quod potest facere manus tua instanter operare. quod nec opus. nec
 ratio. nec scientia apud inferos est. quo tu speras. apud
 inferos non est opus sed merces operis. nec ratio. quia non
 possunt ibi artes arguitiue. nec sapientia nec scientia sunt ibi
 ad excusationem vel defensionem. sed potest ad accusationem.
Seruus enim servus voluntate domini sui et non faciens. vapu-
 lat ite plagis multis. **Item eccas. ix.** mane semina semen tuum
 et vespere non cesset manus tua. **Et apostolus. ij. ad ebi.**
iii. In omnibus labora. opus fac euangeliste. **Item. ij.**
thel. iii. Si quis non vult operari non manducet. ideo dedit
 dominus diversa membra homini ut ex omnibus ei fuisset. **Vnde**
 quoniam debet homo seruire deo ore cantando. quoniam manu scri-
 bendo. et sic de ceteris membris. **Item ad gala. vi.** Boni
 facientes non deficient. tempore enim suo metem non de-
 ficientes ergo dum tempus habemus. operemur bonum ad omnes
Et ecci. vi. Ne accidieris in vinculis eius. **Et loquitur de sa-**
 pientia. **Vincula sapientie sunt divina precepta.** quibus li-
 gatus est homo qui ex morsu pomi prohibiti quasi venena-
 ti incidit in spiritualem insaniam. cuius insanie sunt hec signa.
 quod mente quasi aliena loquitur fatua cogitando. quod gaudet in
 de unde flendum esset. **Vnde in psal. stulticia est gaudium**
stulto. **Et augustinus.** dicit super **Jo.** Risum talium risus esse fre-
 neticorum. signum etiam huius insanie est hoc. quod homines ex-
 quirunt pericula quibus se perimant. **Vnde in psal. xxvii.** Cor
 iniqui exquirat mala. sicut occultos laqueos vsure vel hy-
 momie quibus se perimant. **Item in psal.** Labores manuum
 tuarum qui manducabis.

Accidia displicet deo. rē. Capitulum tertium.

Quod ratio potest valere ad detestacionem accidie. si ostē-
 dat quod nec huius peccatum deo displicet. dyabolo placet.

et hominibus nocet. Quantius deo displicet potest ostendi
 primo ex illo verbo apoc. iij. utinam frigidus esses aut cali-
 dus. sed quia tepidus es. et nec frigidus nec calidus. in-
 cipias te euomere ex ore meo. **C**alidus est qui feruens est
 ad bonum. frigidus est qui simpliciter desistit a bono. te-
 pidus vero est. qui in medio modo se habet. **E**t dicit interli.
 qd moior spes est de frigidis qm de tepidis. cuius rei h est
 causa. qd tepidi quandoq fiducia et securitatem accipiunt de
 hoc qd aliq boni agunt. et ideo se non corrigunt. tepidus ve-
 ro de ore dei euomit. qui per predicatorum in quibus deus lo-
 quitur. de osorio sanctorum remouet per excommunicationem.
 vel tunc tepidus euomit. qm in deteriora precipitat. vel qm
 impenitens morit. **D**e hac tepiditate dicit **Y**ero. tepidi-
 tas sola est. que solet deo vomitum puocare. **Q**uod autem
 accidia multum deo displiceat. potest itez ostendi per hoc qd
 legitur luc. xv. vbi sic habet. **D**ico vobis qd maius gaudium
 erit in celo. sup vno pctore pnia agente. qm sup nonagim
 tanoue q nullis non indiget pnia. qd exponit gg. de iu-
 stis illis qui desidiose se hnt. et de pct ore feruente ad pmi-
 tentiam. **V**nde dñs feruentez pctorez nonagim tanouez iu-
 stis accidiolis pponit. **S**icuti dux in plio plus eum mili-
 tem diligit. qui post fugaz reuersus hostem fortiter pmit
 qm euz qui nunq fugit nec nunq fortiter egit. plus ama-
 tur ager qui post spinas et tribulos fructus vberes red-
 dit. qm ille qui spinas et tribulos nunq tulit. et semp ste-
 rilis extitit. **A**d idem ostendendum induci potest qd legitur luc.
 xij. de ficulnea fructu non faciente. succide illam. vt quid
 etiaz terraz occupat. et qd dicitur math. xxv. **T**ollite ab eo
 talentum. et loquitur de seruo pigro. **E**t subdit. **E**t inutiles
 suuz illu eicite in tenebras exteriores. **E**t math. iij. **O**mnis
 arbor q non facit fructu bonu excidet et in igne mittet.

Accidia placet dyabolo.

Quod autem hoc pctm multum placeat dyabolo potest
 ostendi ex hoc qd legitur **J**ob. xl. **C**ircudant eum

salices torrentis. per torrentem cuius aque cito deficient. intelligitur voluptas p̄sens. que cito finiet̄. in qua diuites huius seculi plantati sunt. velut salices. que sunt arbores infructuose. et huius salices circumdant dyabolū. quasi faciendo ei umbras. in hoc vero quod homines qui nichil faciunt salices vocant̄. insinuat̄ quanta sit fatuitas eorum. qui se meliores alijs iudicant et honorabiliores. quia nichil faciunt. similis enim fatuitas est ac si aliquis diceret. salices amigdalinis arboribus prevalere eo quod steriles sunt. Ad ostendendum etiam quantum hoc peccatum placeat dyabolo. potest adduci quod legitur in die. j. de adonibezeth qui amputauerat. lxx regibus manuum ac pedum sumitates. Adonibezeth interpretatur dominus fulgurans. qui amputat illis qui habent regere alios sumitates manuum ac pedum. dum peccat ut tales ad opera utilia sint quasi impotentes. qui huius sumitates manuum ac pedum amputatas. inutilis est quo ad usum membrorum istorum. et si membra ista habeat. Sic multi ad utilia opera sunt impotentes. sed ad inutilia vel noxia potentiam habent. Ad idem ostendendum valet quod legitur math. xij. de immundo spiritu. quod inueniens domum a qua exierat vacante vadit. et assumit septem alios spiritus nequiores se. et intrantes habitant ibi. Et eiusdem. vij. legitur de demonibus quod dixerunt domino. Si eicis nos hinc. in gregez porcorum mitte nos. porci sunt qui nichil faciunt. nisi quod voluptati corporis deserviant. qui sunt quasi proprius hospiciū demonum. in accidia his habet dyabolus quasi hospiciū quietis. Unde Job. xl dicitur dormire in secreto thalami. Thalamus qui vacuus est figurat hominem vacantem et ociosum. in quo dyabolus quiescit et dormit.

Accidia nocet homini replens malis pene

Quod tur videre qualiter noceat peccatum accidie homini. nocet autem ei mala inferendo tam pene quam culpam. et plurima bona auferendo. Et primo ostendendum quomodo homines repleat malis pene. mala vero pene tria sunt.

paupertas vilicias et afflictio siue dolor. quod paupertas peccatum accidie sequetur manifestus potest esse ex his verbis scripture que sequuntur. **pru. xx.** propter frigus piger arare noluit mendicabit ergo estate et non dabit ei. **Item pru. x.** egestatem sibi operata est manus remissa. manus autem forti iuu diuitias parat. **Et xxviii.** Qui operatur terram suam saturabitur panibus. qui vero sectabitur ocium replebitur egestate. **et xxviii.** viciet pannis dormitatio. **et vi.** Usquequo piger dormis. usquequo de somno surges. parum inquam dormies modicus dormitabis. paululus oseres manus ut quiescas et veniat tibi quasi cursor egestas. et mendicitas tua quasi vir armatus. paupertas modo quasi in heremis est. et quasi lente incedit. ideo multi fugiunt eam vel resistunt ei. sed in futuro erit quasi armata. ut homo non possit ei resistere. et veniet quasi cursor ut homo non possit eam effugere. **et pru. xxj.** Cogitationes robusti semper in abundantia. omnis autem piger semper in egestate est. **et ecci. x.** In pigritijs humiliabitur dignatio. et in infirmitate manuum prestabitur dominus. **Ti**gra vocantur ligna illa que vulgariter dicuntur capiones. eo quod se mutuo capiunt. **Unde domoz dignatio.** est diuicio que fit in superiori parte tecti quam pigri et pigritia permittunt humilari. hoc enim proprium est pigri. non subuenire periculis tempore oportuno. **Quod vero vilitas sequatur peccatum accidie.** manifestus potest esse ex his verbis scripture que sequuntur. **eccii. xxij.** In lapide luteo lapidabitur piger. et omnes loquentur super aspernationem ipsius. **Item in eodem.** De stercore bouum lapidandus est piger. et omnis qui tetigerit eum excuciet manus. tunc piger lapide luteo lapidatur. quoniam in crepatione dura et diuicijs plena increpat. omnis qui eum tetigerit manus excuciet. quia onerosus est hominibus. et libenter homines se expediunt ab eo. **Item in pru. x.** Qui congregat in messe filius sapiens est. qui autem stertit filius confusiois est. messis in qua colligendus est cibus spiritualis est doctrina. **Unde pru. xxiiij.** In doctrina replebuntur cellaria

264
/

uniuersa substantia preciosa atq; pulcherrima. Vel messis
potest intelligi p̄sens vita. in qua merita colligenda sunt.
Quod autem afflictio sequat̄ p̄t̄m accidie. potest ostendi
p̄mo ex hoc. q̄ accidiosus est q̄si totus famelicus. eo enim q̄
vacat et vacuus est q̄si totus esuriens est. omnes sensus eius
esuriunt. ut aures eius esuriunt rumores. visus vanitates.
tactus et gustus voluptates carnales. Unde p̄u. xxi. Desi-
deria occidunt pigros. noluerunt enim quicquid manus eius ope-
rari. tota die occupant et desiderant. accidiosus laborat pa-
ralisi sp̄uali. Unde non est mirum si affligat̄. et est figuratus
p̄ paralyticum illum. de quo dicit centurio. math. viij. Puer
meus iacet in domo mea paralyticus et male torquet̄. Qui
torquet̄ laborando bene torquet̄. quia utiliter torquet̄. sed
qui torquet̄ quiescendo male torquet̄. quia inutiliter. ac-
cidiosus est in tedio vite. Unde habet quendam tristitiam. q̄
ad modum vermis corrodit cor eius. Unde p̄u. xxv. sicut
tinea vestimento et vermis ligno. sic tristitia nocet cordi.
Sen. Tar ditone bonarum arcium occupandi sumus quociens
male habet in hercia impacientis sui. **C** Accidia replet ho-
minem malis culpe.

Sequitur videre quomodo accidia repleat hominem
malis culpe. hoc autem p̄mo potest ostendi ex illo
verbo p̄u. xxiiij. Per agrum pigri hominis transiit et p̄-
vineas viri stulti. et ecce torus repleuerunt vitice. operue-
rant super faciem eius spinas. et materia lapidis destructa erat.
q̄ cum vidi ssem posui in corde meo. et exemplo didici di-
sciplinam. sic ager spinas profert et tribulos et cetera inutilia ni-
si utilibus seminat̄ fuerit. Sic homo spinas et tribulos ger-
minabit viciorum. nisi utilibus occupationibus se repeluerit.
Unde S̄n. Hec est male deditio ade. et in terra laboris nostri et in
agro cordis et corporis nostri. ut noxia vel inutilia generi to-
passim perveniant. utilia vero vel necessaria eius labore. Po-
test etiam idem ostendi multis alijs exemplis. corruptur enim
aqua quiescente. Unde poeta. Et capiunt vicium ni. moueant aque.

Vinum ex se etiam feces generat. et nisi a fecibus illis mundetur totus corrumpitur. Idem accidit in homine. Unde ieremias dicit de moab. requiem in fecibus suis. nec transmissus est de vase in vas. et in transmigratione non abiit. idcirco permansit gustus eius in eo. et odor eius non est immutatus. sapor corruptus. et odor pravus non recedit a vino. si supra feces remanserit. immo interdum totaliter corrumpitur. Idem accidit de accidioso. qui totus quasi acidus vel acetosus efficitur. adeo enim corrumpitur. ut bona ei displiceant quae debent sibi placere. Homo in presenti vita est sicut illi. qui est in flumine impetuoso. qui in uno loco stare non potest. et nisi ad summam conatur ad ima labitur. eo enim quod omnis homo ex nichilo est ad nichilum tendit. et ad nichilum culpe et etiam ad mortem. Unde ubi conatur progredi et proficere. regreditur et deficit. Unde beatus Augustinus in via vite non progredi. regredi est cum nichil adhuc in eodem statu permaneat. Homo sicut est castro plurimum dominorum. inter quos ille qui remissior est totum amittit. alii enim paulatim auferunt ei ius suum. sic si spiritus remissus fuerit. caro quae aduersus eius occupat quodammodo aliquid acquirit suum spiritum. Unde psalmus xii. manus fortius dominabitur. quae autem remissa est tributis seruet. Nam candidissimus quasi inceptibiliter niger efficitur. Unde frequenter ablutione indiget. manus etiam corporis quasi insensibiliter per ablutiones sordide efficitur. Unde frequenter in die lauari oportet. sic nisi homo frequenter se lauet a sordibus spiritualibus illis repletur. Negligentia igitur et accidia hominem replent malis culpe. Homo admodum vnicuique putatione indiget. et non semel tantum sed frequenter. sicut ostendit beatus Augustinus super illud canon. ij. tempus putationis aduenit. dicens. Quis ita ad unguem omnia a se superflua rescaunt. ut nichil a se habere putet putatione dignum. Credite michi et putata respullulant et effugata redeunt. et reaccendantur extincta. et sopita denuo excitantur. parum est quod semel putasse. sepe putandum est immo si fieri possit spiritus. quod spiritus qui putari oporteat. si non dissimulas inuenis. quantumcumque in hoc corpore manes profeceris erras si

Handwritten scribbles at the bottom of the page.

269

vicia putas emortua. et non magis comp[er]sa. velis nolis in
ter fines tuos habitat iebuseus. Subiugari pot[est] h[ic] non ex
terminari. Vnde in tanto discrimine diluiz est obseruare
diligenter. et mox vt renascentiuz vicioz capita appare
bunt p[ro]mota seueritate succidere.

Accidia aufert homini bona glorie gracie et nature.

Sequitur videre quomodo accidia auferat homini
bona. Ad q[uo]d ostenden duz adduci potest q[uo]d legitur
math. xxi. de seruo pigro. tollite ab eo talentum
et date ei qui habz decem talenta. omni enim habenti dabit[ur]
et habundabit. et qui non habz etiaz q[uo]d videt habere aufere
tur ab eo. ei qui non habz studium vel voluntatem operan
di sepe aufertur facultas. Iusto enim dei iudicio fit. vt il
le qui non vult bene operari cum possit. postea non possit
euz velite. et luc. xix. dicitur similiter de seruo pigro. Auferte
ab illo nimam et subdit. Dico vobis q[uo]d omni habenti dabitur
et habundabit. ab eo autem qui non habz. supple voluntate
opandi. et q[uo]d habz auferet ab eo sepe facultas. **A**ufert
autem accidia homini et bona gracie. bona glorie. et bona na
ture. Bona gracie aufert. q[uo]d illa p[ro]mittunt solis strennuiis
et vigilantibus. Vnde luc. xij. Beati s[un]t illi. q[ui]s euz venerit
d[omi]n[us] inuenerit vigilantes. Amen dico vobis q[uo]d p[er]cinget se.
et fa. il. dis. et ens. mi il. et math. xi. Regnu[m] celo[rum] vim pa
tietur. et violenti rapiunt illud. e contrario accidiosi et pi
gri amittunt illud. super quod verbum dicit glosa. **B**ran
dis violentia est in terra nasci. et celu[m] cape et h[ab]ere p[er] virtu
tes. q[uo]d p[er] natura[m] non possum[us]. Non est verisimile q[uo]d accidiosus
talez violentiaz celo faciat. accidiosus adeo lente incedit.
q[uo]d in celo locu[m] suu[m] amittit. Aufert etiaz accidia bona gr[ati]e
Nu[m] g[ra]t[ia]e. Nemo in hui[us] vite itinere torqueat. ne in patria
locuz perdat. **I**dem. Iustus vt celestia capiat. caueat ne
inanis dies eat. Quod autem accidia bona gracie auferat
potest ostendi ex hoc. q[uo]d gracia sp[iritu]s sancti est sicut ignis.
qui non pot[est] esse ociosus. Desinit enim esse si desinit agere.

273

Sic gracia dei quandoq; amittitur. q; homo ex ea non ope-
rat. Unde sup illud **Jo.** Qui non diligit me s; monez meuz
non seruabit. dicit **gg.** Nunqm est dei amor ociosus. ope-
rat eniz magna si est. si autez opari rennuit amor non est.
Unde apostolus. gracia dei in me vacua non fuit. nec solū
gracia; auferet homini accidia. s; etiaz fructuz qui a gra-
cia deberet pcedere. 7 sic auferet totam utilitatez huius vi-
te. q; non est paruū damnuz. Unde **bn.** Nm mici? me pua-
res o amara mors vite vsu qm fructu. Nam vita sine fru-
ctu grauior mors. deniq; duplex damnuz parat ligno in-
fructuoso. securis 7 ignis. Aufere etiaz accidia bona na-
ture. Naturale eniz ingenū 7 cetera bona naturalia deteri-
orat. et si nullū aliud damnuz faceret accidia homi nisi de
amissione tempis non parz damnificaret homiez. S; mul-
ti sunt qui damnū istud non reputant. ideo agem? hic de
his que deberent mouere homies ad tempis oseruatoez.
Et sunt. viij. que valere pnt ad hoc. Primo pnt vale-
re ad hoc. verba scripture quib; mouemur ad tps oserua-
toez. sic est illd eccl. iij. fili osua temp? 7 declina a malo
7 illud pu. v. Fili ne des alienis honorez tuū. 7 annos tu-
os crudeli. Fatu? est qui rem ita piosaz sicut est tempus
dat hosti suo crudeli. expendendo illud in fructū demonū.
Secundo pnt valere ad hoc extra creaturaz. que qdam
modo vident temp? osiderare qntū pnt. accepta eni opor-
tunitate opandi opantur. nec pmittūt temp? vacuuz tra-
sire. Unde ecclastes. iij. Omnia tempus hnt. Tercio debet
mouere hoīem ad tempis oseruatoez. ipsa natura tempis.
tempus enim breue est. et velociter transit. et postquam
transierit recuperari non potest. Ad primum pertinet qd
legitur in **Job.** Breues dies hominis sunt. 7 debemus in-
telligere breuitatem istam respectu vite eterne. cui debet
mus prouidere tempore isto. De breuitate etiam ista tan-
gitur in psalmo vbi dicitur. Mille anni ante oculos tuos
s. d. e. que preterijt. De hac etiaz breuitate dicit seneca.

Si multuz etatis esset. parce dispensanduz erat vt suffi-
 ceret necessarijs. nunc q̄ dementia est sup vacua est disce
 in tempis egestate. De velocitate vero legit in iob. Dies
 mei velocius enherut. Et sen. Infinita est velocitas tem-
 poris. punctū est q̄ vniū? ⁊ puncto min? ⁊ Itē iob. ix.
 Dies mei veloci? cursoze fuerūt. De irzeuocatōe tempis
 dicit beatus bñ. Non parā estimes temp? q̄ in factis vel
 in dictis expendit ociosis. Volat enī irzeuocabile verbū
 Volat temp? irzeuocabile nec aduertit insipiens q̄ amit-
 tat. Quarto potest valere ad hoc p̄ciositas t̄pis. De qua
 bñ. Nichil p̄ciosi? t̄pe. s̄ heu nichil hodie vili? reputat.
 Ostendit̄ autē p̄ciositas t̄pis tripliciter. Primo per hoc
 q̄ possessio t̄pis valde rara est q̄ntum ad hoc q̄ vnicuz t̄p?
 est semper. sicut de fenice dicit̄. q̄ est fem̄ vnicā semper
 auis. Vnde. enī omne p̄ciosuz sit. valde p̄ciosum debet esse
 temp?. Secdo ostendit̄ ex hoc. q̄ aliquis locus est in quo
 plus amaret̄ vna hora t̄pis ad agenduz p̄nias. q̄ tanta mal-
 la auri. q̄ntus est totus mundus. locus ille infernus est.
 Tercio ostenditur ex hoc. qd̄ in vna hora temporis potest
 homo p̄merezi dimissionēz pene eterne. et p̄ctōz suoz re-
 missionem. dei grāciam et eternam glōriāz. Quinto potest
 valere ad hoc. si considerem? nos debitorēz esse toti? tem-
 poris nostri. nec debemus etiā illud soli creditori sed plu-
 ribus. Fatuus enim est. qui multis debitis obligatus est.
 si prodige expendit. Debita nostra ostendit nobis beatus
 bernhard? dicens. O si cognouisses qm̄ multa ⁊ qm̄ mul-
 tis debeas. videres qm̄ nichil est q̄ facis. Primo cristo des-
 bes omnez vitāz tuāz. quia ipse p̄ tua posuit suāz. Secun-
 do exigunt preterita p̄ccata mea futurāz vitāz meāz. vt
 faciam fructus dignos penitentie. et recogitez omes an-
 nos meos in amaritudine anime mee. Quid si terciuz debi-
 torem ostendam. qui eam vendicet sibi. puto q̄ desideres
 glōriāz. q̄ ocul? non vidit. nonne ad hanc emendāz. totū
 te. ⁊ qd̄cunqz potis dare oportebit. ⁊ euz oia opleris.

292
/

non sunt odigne passionis huius temporis ad fu. glo. que
reue. in no. Quarto debitori debes totum qd es. a quo totu
tum habes. qui te fecit et benefecit. et cuncta ministrat. cui
hoc pponis reddere qd debes. Sexto deberet hoiem mou
uere ad obseruationez tpris. hoc qd oportebit districtaz ra
cionem de eo reddere coraz deo. omne enim tempus tibi im
pensuz requiret a te qualiter sit expensuz. sicut dicit beatus
bn. et sicut capillus non peribit de capite. ita nec momentuz
de tpe peribit. Unde in ps. Cuius accepo tempus ego iustis
cias iudicabo. Et treñ. j. Vocauit aduersum me tempus ut
diceret electos meos. beneficiu tempis multu erit aduersus
homines. etia aduersus eos qui boni videntur esse. Valde
enim ingratu apparebit illi. qui bono dno tmi beneficiu dabat sin
gulis momentis. quantum est beneficiu temporis. qd tan
to beneficio non cessauerunt ab impugnatione ipsius. Sep
timo daret hoies mouere ad idem. hoc qd tps qdam spali
mo est nra possessio. Vñ scñ. Reliqua a nobis aliena sunt tps
tmi nrm est. qd si tps amittim. qdamodo nosmetipsos amic
tim. qd medietate sui tpris amisit qdamodo dimidiu se ami
sit. Octauo debz monere nos ad tpris obseruationez. hoc qd
tpris amissio qdam mors est. est enim amissio vite. Unde scñ
quez michi dabis qd aliqd preciu tpm ponat. qui intelli
gat se quotidie mori. Idem. quotidie morimur. quotidie
enim demit aliqua pars vite. et tunc quoqz cum crescim.
vita decrescit. Quoadmoduz eclipsedra non extremu stilli
cidiu exhaurit s; qui eqd ante defluxit. sic vltima hora qua
esse desimim. non soluz mortē facit s; sola consumat. Et hua
tio tpris in hoc attendit. ut in dei hntō expendat. et sic ex
tempe quodaz mo seminato eternitas in futuro colligat.
Illi vero qui pdige tempus expendit frequenter accidit
q; cius tempus amittat. Viri enim impij non dimidia
bunt dies suos. et impletur illud in eo eccl. In tempore
redditionis postulabit tempus.

De alijs malis que facit accidia. Quartum capitulum.

Proter predicta sunt sex alia que possunt valere
 ad detestacionem accidie. Primum est hoc. quod
 ipsa inquinat pulchiores ptes ecclesie sex viros co
 templatiuos. et est mix q illi sunt magis accidiosus. qui mi
 nus esse debuerunt. Viri enim contemplatiui quoz essz non
 solum curzere sed volare. aues enim spuales sunt. ad modu
 testudinū lentissime incedūt. Unde iaz non pōt dici de il
 lis illud verbū. ysa. Qui sunt isti qui vt nubes volant. sed
 velut mortui immobiles stant. Unde necesse hnt frequē
 ter orare exēplo dauid. vt in via dñi viuificent. et vt pen
 ne columbe eis dent. vt volare possint et requiescant. Se
 cundo. pōt valere ad detestacionem accidie hoc q ille q hoc
 vicio a dyabolo capit. ignomiosus capit ceteris pctōribz.
 sola enim ignauia capit euz. et qnqz solus timor. Unde pū.
 xviii. Pigrū dicit timor. et aie effemiatōz esurient. mul
 tuz possit erubescere ille. quez solus timor dicit de equo
 virtutū. euz timor non sit nisi qdaz pictura terribiliū. Si
 euz timor sit de malo futuro. ille quem timor vincit. quoz
 dammo vincit ab hoste q nondū est s futurus. et qnqz etiaz
 futurus non est. Unde scñ. Illud tibi pēcipio. ne sis miser
 ante tps. illa q velud imminencia expauisti fortassis nunq
 ventura sūt. Tercio pōt valere ad detestacionem accidie
 q hoc homo accidiosus valde ignomiose detinet captus.
 non enim ligatus est vinculis ferreis. ymo nec stupis. s po
 eius nullis. sola enim desidia detinet. nec hz aliqez carce
 rez quo claudat. vel custodes qui bz custodiatur nisi put
 somniat. Vñ pū. xv. Iter pigroz qsi sepes spmaz. Ho
 mimi pigro videt q vie sibi spinis clausē sint. et q nullo mo
 do surgere possit de manibz dyaboli. Videt sibi q si ouer
 tatur ad dominū statim debeat mori. Unde gen. iij. dicit
 caym. Omnis qui inuenerit me occidet me. Ideo legit pū
 xij. dicit piger. Leo est foris in medio platearuz occiden
 dus suz. Et. xxvj. dicit piger. Leo est in via. in itineribz
 leena. Mirum est quare ita timent pigri ouerti ad dñm.

278
/.

eum videant eos qui ad dominum ouertuntur diuicijs viuere
et pulchriores esse. Quarto potest facere ad detestaciones ac-
cidie hoc. quod viciu istud solu vel maxime homines infestat et
impugnat qui sunt in furore dei. Vnde per te dei misericordie ei auferre
nec parum detiorauit eas. quoniam quicquid eius efficit ut psalterium vnus
eius fastidio et accidia dicitur. minus sit gratius deo. quam psalmus.
vnde cum de uocacione et hilaritate dicitur. Vnde Hieronymus. malo psal-
mus vnus eius hilaritate mentis decantare. quam totum psalterium
eius fastidio et torpore et accidia. Quinto potest valere ad de-
testaciones accidie hoc. quod accidia est valde gravis infirmitas.
Tria autem faciunt ad generationem istam. Primum est hoc. quod illi qui
laborant hac infirmitate nesciunt se infirmos esse. Vnde se sa-
pientes esse reputant et alios iudicant. Ideo dicitur per prophetam. xxvi.
Sapientior sibi videtur piger. septem viris loquentibus simas.
periculosa vero solet esse infirmitas quam non agnoscit. quod eius
remedium non querit. Vnde beatus Hieronymus. Scio longe a salute abstinere
membris quod obstupuit. et egre sese non sentientes periculosam la-
borare. Secundo facit ad generationem hanc infirmitatis eius prolixitas.
est enim accidia velud febris lassa. Vnde de illa potest intel-
ligi quod dicitur in ecclesiastico. Languor prolixior grauat medicum.
Tercio facit ad generationem hanc infirmitatis hoc. quod reddit
hominem impotentem ad opandum. Vnde significatur per paralysim.
matth. viii. et matth. ix. et per ariditatem manum matth. xii. vbi
legitur sic. et ecce homo hinc manum aridam et. Accidiosus
manum dexteram aridam habet sed non sinistram. quod impotens est ad
bene opandum. sed non ad male opandum. Vnde zach. xi. di-
citur de malo pastore. Brachium eius ariditate siccabitur.
et oculus eius dexter tenebescens obscurabitur. tunc oculus
dexter obscuratur. quando pastor ad spiritualia cecum
efficitur. Accidia est velud febris illa que dicitur ethica.
que puenit ex consumptione naturalis humiditatis. Sic
accidia ex defectu humoris gracie. Sexto potest valere ad
detestaciones accidie hoc. quod accidiosus iniquus est in deum. quod
defraudat eum in lucro talenti quod ei omisit. iniquus est in proximum

et qz euz scandalizat. et qz defraudat euz. in hoc qz vult comedere et bibere sicut et ipse. et tñ non vult laborare sicut ipse. In seipm etiaz iniquus est. qz hostes suos nutrit a quibus perimat se3 vicia.

De .xviij. vicijs ad accidiam pertinentibus. Secda ps.

Qcto de his que faciunt ad detractionem accidie. consequenter dicendum est de diuersis speciebus viciorum q ad accidiaz ptinent. Videntur autem ista .xviij. vicia ad accidiaz ptinere. tepiditas. mollicies. somnolentia. ociositas. dilatio. tarditas. negligentia. imperfectio siue impleuerantia. remissio. dissolutio. incuria. ignauia. in deuotio. tristitia. tediu vite. desperatio.

De tepiditate

Primum capitulum.

Tepiditas est paruus amor boni. Et videtur esse tepiditas prima radix in peccato accidie. et ex hac videntur nasci cetera vicia enumerata. Facit autem tepiditas multa mala in homine. Primo deo conuictus puocat. ut patet ostensum est. tunc tepidus a deo euomit cum in deteriora labi permittit vel impeditur moritur. Secundo fiduciam temptandi et accedendi dyabolo prestat. et multis enim vicijs temptat dyabolus hominem tepidum. de quo non auderet temptare hominem feruentem. Vnde dicitur auertas. olle feruenti musce non insidet. Tercio reddit homines quasi impotentes et tractum. ut patet in illis qui euz valde fortes sunt. non possunt sextas partes pnie facere quam facit vetula vna. quod accidit propter tepiditatem. se3 qz paruus habent desiderium agendi pniaz. Vnde beatus. forsitan ideo non possumus quia non multum volumus. Tepiditas etiaz facit ut homo petat et non accipiat. Accidit enim quod aliquis .xx. annos non accipit quod in oratione petit. quia petit tepide quod alius qui feruenter petere vna die impetraret. Vnde augustinus. Seruat tibi deus quod non vult cito dare. ut et tu discas magna a magne desiderare. Tepiditas etiaz facit ut homo semper pugnet. nec unquam vincat nec illam sublimem permissionem vincencium unquam accipiat que habetur apoc. ij. Vincenti inquit dabo manna absconditum.

Tepidus enī adeo remisse agit. quod nunq̄ puenit ad re
 tributōez q̄ est in custodia mandatoꝝ. q̄ tanta est q̄ non
 pōt dici. sic dicit glo. sup illud. in custo. illis res. mul. Te
 pidus filis est homi auaro. de quo dicit vulgariter. q̄ tantuz
 expendit q̄neuz largus. et tñ non habz inde grām nec merce
 de. qz p modico multuz pdit. Tepidus semp seminat in
 pñti vita et nunq̄ metit. qz ad pacem animi non puenit.
 Ideo dicit beatus bñ. contē tepiditatē istaz. Si incipis inci
 pe pfecte. si impfectus es hoc iaz pfecte age si pfectionis
 aliqui d attigisti. teipm in temetipso metire.

De mollicie. ¶ Secundum capitulum.

Sequit̄ de mollicie. que est in paciencia rei dure.
 de qua legit̄ p̄. xvij. Qui mollis est et dissolutus
 in ope suo. frater est sua opa dissipantis. Mollis
 est ille qui cedit duris idest tribulatōibz succūbit. Unde
 qñ in ope inchoato aliqd durz occurrit ipse ab ope desistit
 et tñ frater est sua opa dissipantis. idēz enī est ac si ea dis
 siparet. Mollicies ista est velud q̄daz cultura. in qua dya
 bolus in homie qui escit. Homo etiāz mollis est velud homo
 viues. q̄ ad ignē tribulatōis q̄si liq̄fit et ad nichiluz redi
 git. Ad q̄ntaz miseriaz deuēturi sunt q̄ molles sūt. insinua
 tur deut. xxvij. vbi sic legit̄. Homo delicate vite et luxuri
 osus valde inuidebit fr̄i suo. et vxori q̄ cubat in sinu suo. ne
 det eis de carnibz filioꝝ suoꝝ q̄s comedet. eo q̄ nichil ha
 beat aliud. Et paulo postea. tenera autez mlt̄ et delicata. q̄
 sup t̄raz ingredi non valebat. nec pedis festigium figere
 p̄t mollicie et teneritudinē nimiaz inuidebit viro suo qui
 cubat in sinu suo sup filij et filie carnibz. Sumus remediuꝝ
 cōt̄ molliciez istaz est ignis sp̄s sancti. qui lutea solidat
 Valet etiāz contē istaz molliciem assuetudo duroꝝ. Unde
 dñ. Rusticus duos habz neruos. fortes lacertos. exerci
 tatō hęc fecit. h̄ euz corpe mollescit. dissolutus pōt weari
 in vbo pposito qui mollis est et. q̄ nullo amore ligatus est ad
 op̄ bonū. vel q̄ paliticus est. palisis enī dissolutōez senat.

Contra eos qui contemplationis nomine palliant pigritiam suam. et de somno corporis. **T**ercium capitulum. **S**equitur de peccato somnolentie quod ad accidiam pertinet. quia sicut legitur primum. xix. pigredo immittit soporem. quod potest intelligi de sopore contemplationis. et de sopore corporis. Somnus contemplationis pigredo immittit in illis. qui nomine contemplationis palliant pigritiam suam. nolentes operari aliquid. **C**ontra quos possunt valere hec duo exempla que subiungimus. **L**egitur in vitis patrum. quod quidam pegrinus venit ad abbatem siluanum in monte syna. et cum videret fratres operantes dixit. quare operamini cibum qui perit. maria enim optima partem elegit. tunc senex fecit ei dari codicem ut legeret. includens eum in cellula. eum igitur transisset hora nona. circumspectabat ille utrum quis vearet illum ad cibum. et veniens ad senem interrogavit utrum fratres comedissent. cui respondit senex. tu homo spiritualis es. et non necesse habes hanc escam. nos autem tanquam carnales comedimus. et ideo operamur. quod eum audisset cepit penitere. cui abbas. ergo necessaria est martha marie. **S**extus abbas Johannes dicebat fratri suo maiori. velle semper esse securus sicut angeli securi sunt. nichil operantes. sed sine intermissione deum collaudantes. et propecto pallio suo intrauit in heremus. et post septimanam reuersus est. et pulsauit ad hostium fratris sui. qui quesuit. quis es tu. et ille respondit. ego sum Johannes. et frater dixit. Johannes angelus factus est. et ultra inter homines non est. ille autem pulsabat dicens quia ego sum. et non aperuit sed dimisit eum affligi. tandem aperuit ei dicens. si homo es iterum habes necesse operari ut viuas. si autem angelus quid queris intrare in cellam. et ille statim penitentiam egit. **D**e somno vero corporis satis planum est. quia pigredo immittit eum. multi enim ex pigritie conantur ad dormiendum. eum tamen dormire non possunt. **D**e somno vero corporis ad presens tria ostendemus. **P**rimo ostendemus ea que sunt reprehensibilia circa somnum. **S**ecundo

ea que deberent homines cohibere a nimietate somni. Tercio que sint necessaria ad hoc qd aliquis dormiat p vt debet.

Quinqz vero reprehensibilia snt circa somnu. Primo ni mieras somni. ad qd ptinet illud pu. xxxiiij. Usqzquo piger dormis. Secundo reprehensibilis est circa somnuz brutalitas. videlicet qn aliquis dormit vt porcus. Vnde bñ. carnalis somnus abrutalis. ⁊ sicut dicit lech. abhominandus est seruo dei. Idem. Caue inqntuz potes serue dei. ne sit somnuz tuuz vt requies lassu. sed sepultura corporis suffocati. Tercio reprehensibilis est tristitia in surgendo a somno. Vnde eccl. xxxiiij. Hora surgendi non te tristet. Quarto reprehensibilis est pigritia in surgendo a sono. Vnde legit eccl. xxvii. Sicut hostiu verit in cardine suo ita piger in lecto suo. Quinto reprehensibilis est circa somnuz inoportunitas somni. vt qn aliquis dormit qn non esset dormiendus. vt in tempore orōnis. contē illud. i. pe. iiii. Estote prudentes ⁊ vigilate in orōnibus. Vel cum aliquis obdormit in sermone vel lectōne. iuxta illud eccl. xxii. cū dormiente loquitur qui narzat stulto sapientiaz. Si stultus non habuissit voluntatez dormiendi per duos dies. tñ tempore lectōnis vel sermonis dormiret. Tempus etiaz in quo dormiendus non est tempus matutinu est. illud eniz tempus non est somno occupanduz. quia vtile est ⁊ studio ⁊ orōni ⁊ diuine laudi. ⁊ dei consolato frequētius tempore illo recipitur. Ad pmum ptinet qd legit in iob. viij. Si diluculo surrexeris ad deum. ⁊ omnipotentez fueris deprecatus. statim euigilabit ad te. ⁊ peccatuz reddet habitaculu tuuz. ⁊ sapientie. xvi. oportet puenire soles ad benedictionem tuaz. ⁊ ad ortuz solis te adorare. pmo pauperi qui eis occurrerit consueuerūt diuites dare. Sic dñs libentius eos exaudit. qui mane valde orant euz. Ad hoc autez qd matutina hora sit ydonea ad laudanduz deuz. ptinet illud qd legit Job. xxxviij. Cuz me laudarent simul astra matutina ⁊ iubilaret oēs filij dei. astra matutina snt viri otēplatiui.

qui horis matutinis precipue laudant deus. ad hoc vero q̄
 solatio dei matutinis horis precipue recipiat. p̄tinet illud
Job. xvj. Visitas eum diluculo. Et illud ysa. xvj. De ma
ne vigilabo ad te. ⁊ exo. xvj. filij israhel colligebant man-
na hora matutina. ad significanduz q̄ tunc dulcedo sp̄it̄
 tussancti colligenda est. sicut corpor̄ amatores stabilit̄e
 corpus aliq̄ in mane gustando. sic dulce die sp̄it̄sancti in
 mane stabilit̄e est sp̄us. **Vñ ad heb. xij. Optimū est gr̄a**
stabilire cor. **T**ria autē sunt que dērent homies cobi
 bere a nimietate somni. **P**rimo exempla. ad q̄d p̄tinet il
 lud verbum augustini p̄us positum. **I**ndecens est xp̄iano
 si radus solis inueniat euz in lecto. **S**ecundo hoc. q̄ som
 nus absq̄ necessitate est temp̄is amissio. **V**nde bñ. q̄ntum
 ad debituz otinū p̄fect̄. nichil ita depit de vita n̄ra q̄m
 q̄ somno deputat̄. **I**n veritate somus est q̄si quedaz sp̄es
 vel ymago mortis. **T**ercio dēret cōhibere homies a nimie
 tate somni. mltiplex malū q̄ in scripturis legit̄ ex somno ac
 cidisse. ⁊ de hoc sufficiat ponere quinq̄ exempla. **P**rimuz
 exemplum est iudic. iij. de hysara. qui euz bibiss̄ lac obdor
 miuit. ⁊ interfec̄t̄ aiael. clauo in cerebro euz defixo. **S**e
 cunduz exemplum est iudic. xvj. de samsonē. quem dalida
 fecit obdormire sup̄ genua sua. ⁊ rasis. vij. crinibz capt̄
 est ⁊ exoculat̄. **T**erciuū exempluz est in iudich de holofer
 ne qui dormiens. a muliere hebrea interfec̄tus est. **Q**uar
 tum exemplum est math. xxvj. **V**bi apli somnolenti legū
 tur cristuz amississe. **Q**uintuz exempluz est act. xx. de quo
 dam adolescente nomine eutheo. q̄ eum disputante paulo
 graui mergeret̄ somno cecidit de tercio cenaculo deorsum
 et sublatus est mortuus. **T**ria autem necessaria sunt
 homini. ad hoc q̄ debito modo dormiat. **P**rimo necessariū
 est ei. vt vigilando laborez. **V**nde eccl̄as. v. Dulcis est sō
 nus opanti. siue paz siue multuz comedat. **H**omo ocio
 sus affligitur. non solū dormiendo s̄ etiaz vigilando. **S**edo
 necessariū est ei. vt sobrie potu ⁊ cibo vtatur. **T**ercio vt

senfus suos sobrios custodiat. Unde bñ. Sobrium est uni
sobriū sensuz sobrius sequit̄ somnus.

Quod ociosus stultus sit ⁊ reprehensibilis. ⁊ que in oc-
cupatōne sint attendenda. **¶** Quartum capitulum.

Sequit̄ de pctō ociositatis. circa qđ peccatuz pri-
mo ostendem⁹ qđ stultus sit qui ocuz diligit. Se-
cundo ostendemus. qđ ociosi licet semp̄ rephens-
biles sint. p̄cipue tamen tempore gracie rephensibiles sūt
Tercio tangemus ea que attendenda sunt alicui in occupa-
patōne qm̄ vult eligere. Quā stultus vero sit qui ocium di-
ligit. ostendit̄ nobis p̄. xij. vbi sic legit̄. Qui opatur
terram suam faciabitur panibus. qui autem sectat̄ ocium
stultissim⁹ est. Non solum stultus est talis vel stultior sed
stultissimus. Primus ḡdus stulticie est. vitaz suam negli-
gere ei necessaria non querendo. Secund⁹ ḡdus est vi-
tam suam hostibus indefensam exponere. Tercius ḡdus
est. hostes qui eum interimant pascere. Hos tres ḡdus
stulticie habz qui sectat̄ ocium. Vite emz eterne que futu-
ra est non p̄uidet. hostibus etiam suis sez vicijz ⁊ demoni-
bus se exponit. vt iam ostendet̄. Hostes etiam suos nu-
trit. quia ocio vicia nutriunt̄ ⁊ impugnant̄. sicut et anse-
res ⁊ etiam equi solent ocio impinguari. Et possum⁹ assi-
gnare. xij. stulticias. que fiunt in homie ocioso. Prima stul-
ticia est. qđ ipse dyabolo locuz facit. conf̄ illud apli. Nolite
dyabolo locuz dare. Unde videt̄ dyaboli societatem amare.
apud hominem occupatum non habz dyabolus vbi possit
esse. quia res p̄fecte occupata. non est capax alterius rei
Ideo dicit̄ Yero⁹. Semp̄ aliqđ boni opis facito. vt te dy-
abol⁹ inueniat occupatuz. Ex hoc vero qđ aliquis in se dy-
abolo locum facit. iam est indignus omni loco p̄terqđ infer-
no. Unde p̄rius locus ociosi est infernus sicut ⁊ dyaboli
qđ sic potest ostendi. vstat qđ ociosus celo non recipietur.
celum enim merces erit t̄m eoz qui operarij fuerint. Un-
de math. xx. Voca operarios ⁊ redde illis mercedem. In

281

paradiso etiam terrestri non recipietur. Unde gen. ii. tu-
lit dominus deus tuus hominem et posuit eum in paradiso vo-
luptatis ut operaretur. In purgatorio etiam non recipietur.
Unde in ps. In labore hominum non sunt et cum hominibus
non flagellabuntur. Ociosi non laborant cum hominibus et ideo
non flagellabuntur cum hominibus in purgatorio. sed cum demo-
nibus in inferno. Ociosus etiam indignus est esse in mun-
do isto. Unde luc. xiiij. de ficulnea sterili succide eam. ut
quod etiam terras occupat. relinquatur ergo quod solum inferno
digni sunt ociosi. Secunda stulticia est. quod ociosus in tali
statu se ponit. quod brutis animalibus inferior est quo ad hoc
quod brutis animalibus licitum est comedere. homini vero ocio-
so prohibet hoc apostolus. iij. ad thessal. iij. dicens. Si quis
non vult operari nec manducet. Homo ociosus est velut ho-
mo mortuus. Unde sen. Deum sine litteris mors est et vivus
hominis sepultura. et ecclesiastes. ix. Melior est canis vivus
leone mortuo. Leo mortuus est aliquis magnus ociosus.
cui parvalet canis vivus id est aliquis vilis strenue operans
quanto etiam homo ociosus est plus quam mortuus. Unde in
epistola iude dicitur de quibusdam quod sunt arbores autumnales
infructuose. bis mortue. Arbor in autumno plantata
quam fructus facit sero facit illum. sic aliqui dum sani sunt.
ociosi volunt esse. sed in articulo mortis tunc primo volunt
fructus penitentiae facere. ideo frequenter accidunt quod absque fructu
decedunt. et tales homines infructuosi quasi bis mortui sunt
quia non solum mortis temporalis. sed etiam eterne sunt debi-
tores. in quo deterioris conditionis sunt quam bruta animalia.
illa enim solam mortem temporalem debent. Tercia stulticia est
quod ex negligentia excolendi se fructus sui ipsius amittit.
Si quis vineam haberet. in qua mille asinatas vini posset
colligere. valde reputaretur fatuus et infelix ab omnibus. si
ex negligentia excolendi eas fructum illum amitteret. fru-
ctus quem quis in se colligeret. si se diligenter excoleret.
parvaleret vino regni mundi. quam fatuus est homo qui ex negligentia

tantum fructum amittit. quem in se colligere possit. multum deberet fundi talis. Ideo dicit sen. Turpissima iactura est que per negligentiam fit. Turpissimam ideo vocat eam. quia est erubescencia plena. nemo est ita pauper qui de fructu oris sui ditari non posset si bene excoleret illud. Unde ps. xij. De fructu oris sui vnus quisq; replebit bonis. ¶ Ex ore suo possit homo colligere. viij. genera fructuum valde preciosorum. non solum per annum vel per menses. sed etiam singulis diebus. si quis bene excoleret os suum. Primus fructus est dei laudatio. Secundus est gratiarum actio. Preciositas vero horum fructuum ex hoc manifesta est. quod celestes arbores tales fructus ferunt. ibi enim sonat gratiarum actio. et vox laudis iuxta verbum prophete. Tercius fructus est oratio. cuius fructus preciositas manifesta est. ex hoc quod ab angelis in celis deferretur. Vnde thobie. xij. die angelus. quando orabas eum lacrimis. et sepelebas mortuos ego obtuli orationem tuam domino. non est vile exequium vel donum. quod a tantis nunciis deo presentatur. Ex virtute etiam orationis manifesta est preciositas huius fructus. de qua dicit gregorius. magna virtus orationis que effusa in terris in celo operatur. Quartus fructus est confessio. cuius fructus preciositas patet ex hoc. quod deus vult fructus istum semper ante se habere. Unde in ps. Confessio et pulchritudo in conspectu eius. consueverunt diuites. quoniam diuersi fructus portantur ante eos. illum retinere ante se queque pre ceteris amant. Ideo autem dominus ita amat confessiones. quod confessio efficit et custodit pulchritudines. preciositas etiam huius fructus ex hoc patet. quod nullus deo adeo displicet quod non placeat ei. si fructum humilis confessionis ei offerat vel etiam offerre proponat. Unde in ps. Dixi confite. adiu. me in iudicium. d. et tu remi. impie. p. m. Latro dum in cruce humiles confessiones deo obtulit. a patibulo inferni se absoluit. et regnum eternum meruit. Quintus fructus est modestia. que in his attenditur ut homo modum ponat in verbis suis quo ad quietatem. et ut loquatur qualia debet loqui seque verum. et quod ad dei

sine gloria et proximi utilitate. et ut loquatur qualiter de-
 bet loqui scilicet non clamose. preciositas huius fructus patet ex
 hoc quod legitur in psalmo. Qui moderatur sermones suos prudentis-
 simus est. Sextus fructus est abstinentia. cuius fructus pre-
 ciositas patet ex hoc. quod tante virtutis est abstinentia. quod vi-
 tam hominis prolongat. Unde in ecclesiastico. Qui abstinet est.
 adiciet vitam. talis virtutis dicuntur fuisse fructus arboris
 solis et lune. de quibus legitur in historia alexandri. Sacer-
 dotes enim solis et lune. fructibus illis vescentes referuntur
 vixisse annis quadringentis absque lesione. Septimus fru-
 ctus est fraternitatis eruditio. fructus istius specialiter ferre vo-
 luit ipse lignum vite scilicet ipse filius dei. matheus. i. eam in civitates
 et vicis proximis ut ibi predicem. ad hoc enim venit. Octavus
 fructus est fidelis reclamatio. quam homo videt iniurias infer-
 ri deo vel proximo. Preciositas vero huius fructus manifesta
 est ex eius raritate. pauci enim inveniuntur qui istius fructus
 habeant. Unde in psalmo. xx. multi misericordes vocantur. vi-
 rus autem fidelis quis inueniet. Videmus quotidie fratres
 nostros carnibus dilacerari et non est qui reclamet id est a de-
 tractoribus. immo quod plus est. videmus ipsum deum a iustis crucifigi.
 et non est qui inde loquatur. illi qui solo verbo pos-
 sent has dei contumelias impedire. non curant de hoc loqui.
 Quarta stulticia ociosi est. quod ipse se exponit absque defensione
 hostibus suis. ociosus est sicut signum ad sagittas. potest enim
 a demonibus undique sagitari. Unde potest dicere illud treu-
 ius. tetendit arcum suum et posuit me quasi signum ad sagit-
 tam. occupatio velut quidam clipeus est contra sagittas dia-
 boli. Unde poeta. Deia si tollas perire cupidinis arcus.
 est etiam ociosus velut castra absque muro. Verbum est dia-
 boli. venias adquiescentes habitantesque secure. homo ve-
 ro occupatus. est velut castra bene clausa. Unde Augustinus.
 Non facile capit a temptatore. qui bono vacat exercicio.
 homo ociosus non tamen vni hosti expositus est sed etiam plu-
 ribus. Unde habetur in vitis patrum. quod dixerunt seniores

opantem monachuz demone vno pulsari. ociosuz vero in nu-
meris spiritibus deuari. **Quinta stulticia est.** q̄ cum ipse
valde pauper sit. ⁊ nichil lucretur taz large expendit res
valde preciosas sez tempus suū. et bona sua naturalia. **Vnde**
in hoc negocio nichil est deterius ocio. q̄ non solū noua non
acquirat. sed etiaz parata cōsumit. **Sexta stulticia ociosi**
est. q̄ ipse se facit quasi receptaculū omniū sordidū. **Vnde**
de bñ. **Omniū temptatōnū ⁊ cogitatōnū malaz ⁊ inuti-**
liū sentina est ociosus. **In sentina sordes recipiunt in nauis**
bus marinis. sic cor ociosi q̄si omnes sordes recipit viciōz.
Licet autēz ocii origo possit esse omniū p̄tōz. specialiter
tam occasio est istoz p̄tōz. sez luxurie. verboritatis
nugaz. et curiositatis. ⁊ superbie. **De p̄tō luxurie habo**
m̄ ex^m in dauid. qui dū occupat⁹ fuit bellis continēs
fuit. postea vero tempus ocii adulteriū omisit. **Vt legi-**
tur. ij. reg. xi. **Salomon etiaz dū occupat⁹ fuit circa tem-**
plū ⁊ alia edificia. non ita infatuat⁹ fuit in amore mulie-
ruz. vt postea q̄n fact⁹ est ociosus. **Poeta etiaz dic.** **Quē**
ritur egistus. quare sic factus adulter. **In p̄mptu causa**
est. desidiosus erat. **Et ezech. xvj.** hoc fuit iniquitas so-
dome sororis tue supbie. sacuritas panis. habundantia. ⁊
ocii. **De verboritate ⁊ curiositate legitur. j. ad thim. v.**
Adolescentes viduas deuica. ⁊ subdit. discunt enīz circu-
ire domes. non solū ociosi. s̄ etiaz vbose ⁊ curiose loq̄tes.
que non oportet. **De nugis vero dicit beatus bñ.** **Ociosi-**
tas est mater nugaz. nouerca virtutū. **De superbia vero**
dicit in ps. **In labore hominū non sunt ⁊ cum hominibus**
non flagellabunt. ideo tenuit eos superbia. **Septima stul-**
ticia ociosi est. q̄ ipse secum vult habere qui eum de mali-
cia instruat. vnde si sapiens sit non faciet mala. **Ociositas**
quasi quedāz magistra malicie est. **Vnde eccl. xxiiij.** **Se-**
uo maluolo toritura ⁊ opedes. mitte eum in operatōnez ne
p̄acet. multam enīz maliciāz docuit ociositas. **Octaua stul-**
ticia ociosi est. q̄ eū ipse sit submersus in p̄fundo stulticie

siue malicie. non vult tamen porzigere manuz ad labores. licet aliter euadere non possit. **V**nde sen. a stulticia nemo emergit. nisi manū porzigat ad labore. **H**omo ociosus qui non vult se occupare vt a pctō possit exire. tali stulticia laborat qua laboraret ille qui cecidisset in aquaz pfundaz. ⁊ pigritaret manuz porzigere ad arbores sibi pximaz. euz tamen aliter non posset a naufragio liberari. occupatō bona. lignū vite est his qui apprehenderint eaz. ⁊ frustra laborat ociosus ad exeunduz a peccatis nisi se occupet. **N**ona stulticia ociosi est. qd ipse quiescit qn laboranduz esset sez in p̄senti. ⁊ ideo laborabit qn esset quiescenduz sez in futuro. in quo similis est illi qui dicit ysa. xiiij. sedebo in monte testamenti in lateribus aquilonis. cui dicit beatus bñ. **I**mpudens ⁊ imprudens. milia miliū ministrant ei. ⁊ decies centena milia assistebant ei ⁊ tu sedere p̄sumis. mūdus iste locus laboris est. **V**nde Job. v. **H**omo nascit̄ ad laborem ⁊ aius ad volanduz. **V**nde dictuz est ad adam qn erat ei ciendus de paradiso et ponendus in terra ista. **I**n sudore vultus tui vesceris pane tuo. **D**ecima stulticia ociosi est. qd ipse vult deuz quodammo p̄ire. dum sol⁹ vult quiescere ⁊ non laborare. cū dom⁹ sex diebus operat⁹ sit. in. vii. requieuerit. **V**nde gen. ij. compleuitqz de⁹ die. vii. opus suuz qd fecerat. et requieuit ab omni opere qd patriarat. **V**ndecima stulticia ociosi est. qd ipse refugit illud qd est iocunditas et sanitas. tam anime qm corporis sez moderatū laborem. **D**uodecima stulticia ociosi est. qd ipse diligit illud vnde dei maledictionem incurrit. ⁊ vnde in vniuersitatem vicioz incidit. **A**d p̄mū pertinet qd legit mat h. xxi. de ficulnea qm dom⁹ maledixit. ideo qd esset sine fructu. **A**d scdm pertinet illud verbum. bñ. **S**ūma mentis malicia est ociiū inhers. **S**equit̄ videre quare peius rephensibiles sint. qui tempore gracie sunt ociosi. qm qui fuerūt ante ociosi. **I**llos rephendit paterfamilias. quos ociosos inuenit. xi. hora. per quos significant̄ illi qd sūt ociosi in tpe

gracie. Et possunt sup hoc quatuor cause assignari. Prima
 causa est hec. q̄ dñs dedit nobis formam iam laborandi et
 exempluz. Vnde ad phil. ij. exinaniuit semetipm formaz
 serui accipiens. Magna supbia est. si vellet quiescere ser
 uuz ex quo laborat dñs. Vnde math. x. Non est discipul⁹
 super magist⁹ nec seru⁹ super dñm suuz. Secunda causa
 est. quia tempe gracie sum⁹ serui empticij. et ideo magis
 ad laborez tenemur. Vnde apostolus. Empti estis precio
 magno. Tercia causa est. quia melior merces nobis p̄mit
 titur. iudais p̄mittit̄ terra. nobis vero p̄mittit̄ celum.
 Vnde math. iij. Penitentiaz agite. appropinquabit emz
 regnuz celoz. Quarta causa est. quia etsi sp̄ualibus qui
 erant in veteri lege. p̄mitteretur regnum celoz sub figura
 terre p̄missionis. tñ illa multum illis differrebat. non eni
 acceperit mercedem suam vsqz post passionem xp̄i. nimis
 erat longa via in paradisu. qñ oportebat ire per infernū.
 s̄ modo in momento vno lucratur a liquis paradisu. vt cum
 post vnz baptisimū decedit. vel cum post tantam det̄tōez
 que sufficiat ad deletōnem culpe ⁊ pene. Vnde bñ. in p̄so
 na ecclesie. Labor meus vix est vni⁹ hore. etsi ampli⁹ pre
 amore non scencio. Vnde luc. xiiij. Misit dñs seruū suū ho
 ra cene dicere inuitatis vt venirent. quia iam parata sunt
 om̄ia. Hora cene est tempus gracie. in quo om̄ia sunt para
 ta. qz nichil amplius necesse est ad hoc. q̄ aliquis ad eter
 nam cenam introduceatur. nisi q̄ manus suas lauerit idest
 purgatus p̄fecte fuerit. ¶ Sequitur videre q̄ attenden
 dum sit in occupatōne qm̄ aliquis eligit. Tria autez attē
 denda sunt circa eam scz q̄ occupet. Vnde Geroy. Semp
 aliquid boni facito. vt te dyabolus inueniat occupatū. et
 vt te diuz remoueat. iuxta illud verbum señ. Occupatōne
 bonaz arcuz occupandi sum⁹. quociens male habz in her
 cia impaciens sui. ⁊ vt vtilitatem habeat. p̄ vitando enim
 ocio ociosa sectari. ridiculum est vt dicit bñ. idēz. non tan
 tū modo agendum est. vt cum aliqua delectatione vel sine

287

grandi nausea dies transigatur. s; vt etiam de pacta dieta ad pfectuz mentis semp aliquid in conscientia resideat. aliquid in thesaurz cordis q̄ridie ogerat. magis attendendū est etiaz in occupatōe q̄ occupet aīm q̄ q̄ occupet cor-
 pus. Item s; m̄ bñ. meliora sunt exercicia spūalia q̄m cor-
 poralia. ⁊ inter corporalia melius est q̄ silius est spūiali-
 bus vt scribere. Et notanduz q̄ qui dam nolunt operari. qz
 hoc sibi dedec? reputant. credunt enī honorabiliores bur-
 genses esse illos qui nichil agunt. nisi q̄ comedunt et bi-
 bunt. et alijs delicijs intendūt. Sed eadem racione por-
 cos possunt pferre equis ⁊ ceteris animalibus qui nichil
 agunt. nisi q̄ comedunt ⁊ bibūt. ⁊ in veritate tales homi-
 nes p̄t porcōs etiaz significant math. viij. vbi dicunt de
 mones domino. si eicis nos hinc mitte nos in gregem por-
 corū.

De vicio dilatōnis. ¶ Quinque ca⁹.

Sequit̄ de vicio dilatōnis. quo vicio multuz labo-
 rat genus humanū. Vnde scñ. Nemo quicq̄ ha-
 bet facti. in futurū enim nostra distulim? Et no-
 cet hoc viciū multū hominī. Vnde versus. Et nocet ⁊ no-
 cuit semper differre paratis. Itē qui non est hodie cras
 minus aptus erit. Due autem sunt species dilatōnis. que
 multum nocent hominib; sez dilatō ouersionis ⁊ dilatō con-
 fessionis. de quibus modo psequemur. De prima legitur
 ecclī. v. non tardes ouerti ad dominū. et ne differas de die
 in diem. subito enim veniet ira illius. et in tempore vindi-
 ctę disperdet te. Et eiusdem. xvij. Ne demoreris in erro-
 re impiorū. ⁊. xxi. Fili peccasti. non adicias iterū. s; de pri-
 stinis deprecare dominū vt tibi dimittant. Ad eandem dila-
 tōez potest referri illud ysa. xxvij. Er̄t eis verbuz domini
 manda remanda. manda remanda. expecta reexpecta. ex-
 pecta reexpecta. modicum ibi. modicuz ibi. vt vadant ⁊
 cadant retrosum ⁊ oterant. Verbu; domini multis est
 occasio huiōi derisionis. multi enī qñ admonentur de sua
 dilatione rñdent dño ad min? facto sic. māda remanda ⁊c.

manda h. p. p. p.

Hoc peccat dyabolus ut dum differunt venire ad deum.
 vadant ad infernū. ⁊ cadant retrorsū idest improiuse mo-
 riant. ⁊ occidant idest irrecupabiliter damnent. Ad ean-
 dem dilatonem ptinet illud verbuz augustini loquentis ad
 dñm. non erat q̄ tibi responderez dicenti michi. surge qui
 dormis. nisi verba somnolenta ⁊ lenta. modo. ecce modo. si-
 ue paululuz. sed illud modo non habebat modum. ⁊ illud
 paululuz ibat in longuz. Itēz aug⁹. de eadez dilatōe. disse-
 rebaz de die in diez viuere in te. ⁊ non differbaz in memet
 ipso mori. ⁊ illud sen. Quidaz tunc viuere incipiūt. cum
 desinenduz est. q̄daz autēz desierūt añq̄ inciperent. ⁊ illud
 sopho. ij. vox cantantis in fenestra ⁊ coruus in suplimiari.
 domini⁹ stat ad hostiuz dom⁹ petōris ⁊ pulsat. Vñ apoc.
 iij. Ecce sto ad hostiuz ⁊ pulso. si quis audierit vocez me-
 az. ⁊ aperuerit michi ianuaz introibo ad illuz. Duo va-
 ro sunt q̄ impediūt ne domini⁹ intret ad petōrez. Primuz
 est hoc. q̄ petōz habz oculuz ad p̄spem ⁊ letā. cum petōz
 deberet habere ad tristia sez picula que sibi imminent. Vñ
 ecclias. vij. Cor sapientum vbi tristitia est. ⁊ cor stultoruz
 vbi leticia est. ⁊ ista cogitatō d̄r in p̄dicto vbo sopho. vox
 cantantis in fenestra. ⁊ impedit ne dñs ad petōrez intret.
 Ex⁹ hōm⁹ de b̄ in ciuitate ierusalem q̄ oculuz hēbat ad letā
 Vñ gaudebat cū dñs fletet p̄ ea. Vñ luc. xix. Vidēs ihs
 ciuitatez fleuit sup eam. dicens. qz si cognouisses ⁊ tu.
 Et q̄dēz in hac die tua q̄ ad pacez tibi. Scdm q̄ impedit
 ne dñs intret ad petōrez ē perastinatō. ⁊ ista perastinatō ē
 velut coruz in suplimiari. dicens dño pulsanti ad hostiū.
 eras eras. puenit autē ista perastinatō ex hoc q̄ petōz re-
 promittit sibi lōgaz vitaz. Vñ eccl. xxix. repromissio neq̄s-
 luma mltoz p̄didit. ymo etiā in otumeliā ipi⁹ largitoris
 expēdit. ⁊ futuruz t̄p⁹ in otumeliā ei⁹ es p̄dere dispoit. q̄
 frōte ḡ p̄sumit q̄ d̄ q̄ ista nouit deat sibi lōgaz vitaz dare
 Ad hanc dilatōez etiāz p̄t referri q̄ legit p̄. iij. Ne di-
 cas amico tuo. vade ⁊ eris reuere. cū statim possis dare.

11 29 1579

Que valeant ad conuersionem accelerandam.

Primo vero sunt que deberent homines mouere ad accelerandam conuersionem. Primus est mortis incertitudo. Unde luc. xij. Estote parati. quia qua hora non putatis fi. ho. v. Et math. xix. Veniet dominus serui illius in die qua non sperat. et hora qua ignorat. Et iterum luc. xij. dicit illi qui dicebat aie sue. Anima mea multa bona habes reposita in annos plurimos re. co. t. Stulte hac nocte repentem animam tuam a te. que autem parasti cuius erunt. et eccias. ix. nescit homo finem suum. sicut si cut pisces hamo. et sicut aues apprehendunt laqueo. sic capiunt homines in tempore malo. Et sen. Nescis quo loco te mors expectet. ideo tu eam omni loco expecta. cum nesciat homo quo loco mors debeat ei occurrere. nesciat homo quo loco eam magis debeat expectare. in omni loco expectanda est. Unde sen. Iuuenes mortem habent a tergo. senes autem oculos. licet illud non videat quod a tergo est. nichilominus tamen nocere potest et etiam amplius quam quod est ante oculos. sic mors iuuenibus timeuda est sicut vt senibus. licet illi non aduertant. et hoc est vnum quod multum deberet homines mouere ad accelerationem conuersionis. quod tot homines defuncti sunt. qui bene proponebant se quandoque facturos penitentiam. et preoccupati morte non fecerunt. nec de cetero vitam quam facient. nimius est thesaurus que fatuus homo tanto discrimini subicit dum differt conuersionem suam.

Secundo deberet homines mouere ad accelerationem conuersionis. multiplex bonum quod puenit inde. de quo bono legitur treñ. iij. bonum est viro cuius portauerit iugum domini ab adolescentia sua. Dato vero bona sunt que sequuntur ex hac acceleratione. Primus est quod bonitas alcius et profundius infigitur eo quod inuenit subiectum magis tenerum. Unde versus. Quo semel imbuta est recens seruabit odorem. Testa diu. Secundum est. quod homini iocundum est bene viuere. Unde sapiens.

Optima forma viuendi elegenda est. q̄ iocundū reddet
 assuetudo. ante assuetudines molestus est equus ambulare
 adeo vt oporteat vincula poni in pedibus eoz. postq̄ vero
 osueti fuerint facile est eis. Similiter pueris in principio
 molestū est addiscere. adeo q̄ verberibus oporteat eos ad b̄
 spelli. postq̄ vero osueuerint. amore līaz p̄iam suaz re-
 linquūt. ⁊ multas paupertates ⁊ molestias sustinent vt ad
 discere possint. Sic bene viuere q̄ p̄mo homines molestat.
 p̄ assuetudines fit homini iocundū. Terciuū bonus est q̄ ho-
 mo secure viuit. Vnde sen. Dulce est ante mortez osuma-
 re vitaz. deinde expectare secure reliquaz t̄pis partes. De
 hac securitate legitur p̄. xv. secure mens quasi iuge con-
 iuius. Quartus bonus est. q̄ homo deo d̄nici⁹ seruit ⁊ di-
 uici⁹ bene viuit. Vnde Aug⁹. Quid differis in cristianus
 longa vita erit si ipsa vita bona sit. vtiq̄ si longā erit me-
 lius bona erit. In veritate q̄nto habitur⁹ es longiores vi-
 taz. tanto ampli⁹ desiderare debes vt bona sit. sic aliquis
 q̄nto amplius habet de vīno. tanto amplius desiderare de-
 bet vt bonus habeat. ⁊ amplius displicet sibi si corrumpta-
 tur. Quintum bonum est. q̄ graci⁹ est seruici⁹ eoz deo
 qui cito ad eum conuertunt. Illi enim de puro ⁊ optimo
 vite sue. ⁊ quasi de Hore ⁊ virgine deo offerunt. qui autem
 tarde volunt conuerti. quasi feces deo reseruant. qui time-
 re possunt ne de fecibus calicis ire domini bibant. iuxta il-
 lud ps̄. fex eius non est eximamta bi. o. p. t. Isti de vita
 sua p̄mo offerunt q̄ puler⁹ est ⁊ melius in ea dyabolo vel
 mundo tanq̄ domino. reliquias vero volunt d̄no offerre
 illud sez de quo mundus non curat. cuz t̄n ea optima ⁊ ele-
 cta debeat esse. Vnde in eccl̄astico. fili si habes b̄nfac tecū
 ⁊ dignas deo oblatōnes offer. ⁊ in libro m̄ioz. Omnia que
 offeretis de decimis et in donaria domini separabit̄s. opti-
 ma et electa erunt. De illo qui q̄ deterius est deo offert
 dicit dominus in malachia. offer illud duci tuo si placue-
 rit ei. ac susceperit faciem tuam dicit domin⁹ exercituz.

Et iterum ibidem. male dictus qui habet in grege suo masculum. et votum faciens immolat debile dommo qui rex magnus est. dicit dominus exercituum. precipue placet deo seruicius iuuenum. Unde dominus matth. xix. Sinite puulos venire ad me. et nolite prohibere eos. et xxij. non quas legistis. quia ex ore infantium et lactentium profecisti laudem. Sextum bonum est quod homo moritur certius certitudine spei de salute sua. econterio incertus moritur qui in fine penitet. Unde augustinus. si quis positus in vltima necessitate voluerit accipere penitentiam. et accipit et hinc vadit. fateor vobis. non ei negamus quod petit sed non presumimus. penitentiam dare possumus securitatem vero non. Non dico damnabitur sed nec dico liberabitur. Vis ergo a dubio liberari. age penitentiam dum sanus es. si sic agis. ego dico tibi quod es securus. quia penitentiam egisti eo tempore quo peccare potuisti. Si vis agere penitentiam quando peccare non potes. peccata te dimiserunt non tu illa. Item Augustinus. Due res sunt. aut ignoscitur aut non ignoscitur. quid horum futurum sit tibi nescio. tene certum et dimitte incertum. Septimum bonum est. quod ignis purgatorij euitat. licet ille qui tarde conuertitur saluetur. sic tamen saluus erit quasi per ignem. i. ad cor. iij. Octauum bonum quod maius premium recipit. huius enim deus vnum melius remuneret eos qui sibi diuicia fuerunt. et licet saluetur qui tarde conuertitur si vere tamen sicut ille qui cito conuertitur. cum in domo patris celestis mansiones multe sunt.

De mala consuetudine

Confero deberet homines mouere ad accelerandam conuersionem hominis magni periculum male consuetudinis. quod periculum manifestari potest ex diuersis testimonijs scripturarum que subiunguntur. Legitur iob. xx. ossa eius implebuntur vicijis adulescentie eius. et cum eo in puluere dormiet. Vicia adulescentie si homo in his perseueret. sunt sicut filia gutte que ossa subintrat que vix curatur. unde talia vicia non relinquunt hominem dum viuere. Unde puerbiorum. xxij. prouerbum est. Adulescens iuxta vias suas. etiam cum senuerit non recedet ab eis.

Vnde narzat hystoria grecoꝝ. q̄ alexander magn⁹ cavere non potuit moribus ⁊ in cessu leonidis pedagogi sui. ⁊ vicijis quibus parū fuerat infect⁹. Et in jeremia. xiiij. Si mutare potest ethiops pellem suam. aut pardus varietates suas. ⁊ vos poteritis benefacere cum didiceritis malum. a medicis etiaz dicit. q̄ consuetudo sit altera natura. De natura autem dictum est. naturam expelles furca tamen vsq; recurret. Et secundus aug⁹. dum consuetudini non resistitur fit necessitas. Quancū sit periculum male consuetudinis ostendit nobis glosa super matth. xxvi. vbi petrus in prima negatione dicit. Nescio qui d dicitis. in secunda cum iuramento negat. in tertia detestat⁹ et iurat. q̄ non nouerit hominem. Perseuerare in peccato vt dicit ibi glo. dat incrementū scelez. et qui minima spernit cadit in maiora. **C** Ad ostendendū etiaz picula male consuetudinū valere possunt que d lazaro legunt⁹ iohis. xi. Lazar⁹ enim figuraz tenet eoz. qui sunt in peccato male consuetudinū. de quo dicit martha. domine iam fetet. lapis etiam ei erat superpositus. Ligatus etiam erat manus et pedes in stratis. ⁊ facies eius erat velata sudario. Et ista q̄tuor spiritualiter reperuntur in homine qui est in peccato male consuetudinū. Natura enim ipsius quasi corrupta est a deo vt ei sapiant que debuerunt ei desipere. ⁊ ea desipiant que debuerūt ei sapere. Vnde fetidi sunt coram deo et angelis eius. sicut corpora corrupta hominibus fetent. Vnde in psalmo. Corrupti sunt ⁊ abominabiles facti sunt in iniquitatibus suis. nimis tarde adhibetur sal. vel mirra penitentie hominibus qui sunt in peccatis consueti. sicut carnes tarde sale conduntur que iam scaturiunt vermibus. Homo etiam qui est in peccato consuetudinū. habet velut magnum lapidem supra seipsum positum. scilicet ipsam malam consuetudinem. Vnde sup ioh. xi. dicit glosa. q̄ dñs fremuit lacrimat⁹ est. ⁊ elamauit. qz difficile surgit quez moles male consuetudinū premit. Homo qui in peccato

male consuetudinis est. similis est illi qui in puteum cecidit.
 super cuius os magnus lapis est positus. Unde in ps. Non
 me demergat tempus. a. neque absorbeat me profundum. neque versus super me
 profundum. Tempestas aque hominem demergit. in consensu
 peccati mortali. profundum absorbet. eius peccatum peccato ad
 ditur. puteus versus os suum. quando homo in seruitutem
 male consuetudinis redigitur. manus vero et pedes habet ta-
 lis ligatos in istis. propter magnas difficultates ad bene ope-
 randum que in eo est. Unde augustinus. Ligatus eram non ferro
 alieno. sed mea ferrea voluntate. Facies etiam habet ve-
 latam sudario. quia ex hoc quod diu in tenebris peccatorum fuit.
 spirituales visus amisit. Homo peccatis assuetus est velut
 equus effrenis qui est in cursu. nec defacili potest retineri.
 Unde ieremias. viij. Nullus est qui penitentiam agat super peccatum
 suo. dicens. quod feci. sed omnes uersi sunt ad cursum suum
 quasi equus impetu vadens ad plures. In quanto periculo sit ta-
 lis homo ostendit psalmus. ibi. Uide illorum tenebre et lubricum.
 et angelus domini persequens eos. mirum est si non cadat. qui
 per vias tenebrosas et precipites et lubricas vadit. et incessan-
 ter impellitur a forti temptatore. cuius ipse sit debilis. Vere
 potest dicere illud. Domine vim patior. et trahi videtur ab
 ipsa consuetudine ad interitum. Unde psalmus. xxix. et qui trahitur
 ad interitum liberare ne cesses. Peccatus ante consuetu-
 dines est ut funiculus. immo ut filius stupens respectu sta-
 tus in quo est post consuetudines. Unde psalmus. v. Ne qui tra-
 hitis iniquitatem in funiculis vanitatis. et quasi vinculum
 plaustrum peccatus. Peccatus consuetudinis est velut vin-
 culum plaustrum. quod. x. boues id est. x. predicatorum vix rumpe-
 re possent. Unde dicit glossa super illum locum. merito iniquitas
 in funiculis vanitatis trahitur. quia peccata peccatis con-
 nectuntur et inania sunt ut fila araneorum. si si exire volumus
 tanquam vinculis solidissimis tenemur. Peccatum etiam consuetudi-
 nis est velut languor inueteratus. qui difficile curatur.
 Unde ecclesiastici. x. Languor prolixior grauat medicum.

sed breues languores precipit medicus. Item in ecclesiastico
 co. xviii. an languores adhibe medicina. Et sen. min. ne
 gocij haberet medicus. si ad recens vulnus medelam adhi
 beret. Nemo difficulter ad naturam reducit. nisi qui ab illa
 defecerit. et math. ix legit. q. discipuli non potuerunt
 expellere malignus spm a quodam. in quo fuerat ab infan
 tia. Et basilius magnus dicit. q. sic non pot aliquis desin
 scere mram linguaz. sic vix longam peccati osuetudinem.
 tanta est vis consuetudinis. vt q. homo osueuit facere
 vigilans. q. facit dormiens. et q. osueuit viuens. inter
 duz faciat moriens. Unde refert de quodam medico cui
 debebant. xiiij. libre ad tres annos soluende. q. euz labora
 ret in extremis. et amoneret vt ofiteret et eukaristiaz su
 meret. nichil aliud ab eo potant extrahere nisi. xiiij. libras
 ad tres annos soluendas. et sic loquens expirauit.

Quod ouersio dilata sit difficilior accelerata facilioz.

Quarto deberet mouere homines ad acceleratōnem
 ouersionis. hoc q. ouersio dilata difficilior est ac
 celerata vero facilioz. Unde beda sup luc. Dyabo
 lus q. to diuici. possidet tato difficilior dimittit. et itez. q. n
 to cici. tanto facilioz dyaboli dominus euicat. sicut optis
 m. mod. occidendi serpentes materiales est p. stritōem ca
 picis. sic optim. modus vincendi serpente infernale est
 p. stritōem capitis ipsi. tunc caput eius strit. cum in
 pncipio oflict. ipe deuinat. Vn dominus dic ad serpen
 tes de muliere. Ipsa streret caput tuuz. Et Jeronimus.
 Lubricus est antiqu. serpens. et nisi capite teneat. statim
 illabit. Et eccl. xxv. Non est caput nequius sup caput
 colubri. et can. ij. iubet dñs capi vulpeculas. Et. j. reg.
 xvij. Legit dauid p. uisusse goliath in fronte. et sic euz inter
 fecisse. In fronte dyabolū peuit. q. in pncipio vite sue euz
 deuinat. h. velud in calcaneo vult euz peutere. q. in fine vi
 te sue querit eum vincere. Pharaon autem populum iudeo
 rū in morte primogenitorum dimisit. vt legitur exo. xij.

per alias plagas non dimisit euz. nec dyabolus populum
 cristianuz pfecte dimittet. donec ecclesia studeat correcti
 oni paruuloz. et laboret ad interficienduz peccata duz re
 centia sunt. **D**uodecim vero sunt. que faciunt ad hoc qd con
 uersio dilata sit difficilior. **P**rimuz est induratio. puerilis
 emz etas tenera est ⁊ susceptibilis impssionis. senilis vero
 dura est. **U**nde eccl. xxx. curua ceruicem filij tui in iuuen
 tute. ⁊ tunde latera eius dum infans est. ne forte induret
 ⁊ ne credat tibi. virgula duz tenera est potest ad rectitu
 dinez adduci si curua est. tratem vero postq̄ deliccata est.
 si curua sit impossibile est ad rectitudinez reduci. sic par
 uuli corrigi possent. si diligentia debita adhiberetur. **D**e
 senibo vero in malicia sua induratis. non multu speranduz
 est. omnis mal? anim? pulq̄ indurescat malicia eius. molli
 ri potest. sed postqm indurauerit desperanduz est idest non
 multum sperandum. **S**ecunduz faciens ad difficultatez
 conuersionis. est hoc qd contrarium gracie dei iam occupa
 uerit hominez. ideo dei gracia difficiluis in eo recipit. sic
 materia que habet aquam difficiluis accipit ignem. qz ignis
 inuenit ibi qd sibi repugnet. sicut est manifestu in can
 dela madefacta. **D**efacili capite castuz in quo nullus repu
 gnat. ⁊ defacili vestis rectam formaz suscipit. que nondum
 prauaz suscepit. in paruulis vicia nondum sunt. vel si sunt
 parua sunt. ideo defacili possunt extirpari. **I**deo dicit in
 ps. **B**eatus qui tenebit ⁊ allidet puulos suos ad periaz.
Tercio facit ad hanc difficultate. hoc qd ille qui diu distu
 lit conuerti. dissipauit in se bona nature. virtutes enim na
 turales quas habebat in puericia amisit. scilicet virginita
 tem. innocentiam. humilitatem. ppter quas virtutes dicit
 dñs math. ix. **S**inite puulos venire ad me et nolite phibe
 re. taliu emz est regnuz celoꝝ. sed illoꝝ qd hnt p graz. ea qd
 hnt puuli p natura. facili? est aliquē ditari qntu ad diuici
 as hui? seculi. qd hz multa bona sibi dimissa a pccato. qm
 illum qui bona paterna iam osumpsit. **S**ic paruulus qui

296
bona nature h3. facili9 dicitur potest diuicijs spiritualibus.
quaz ille qui peccando bona nature consumpsit. Quarto facit
ad difficultates hanc. hoc qd ille qui differt ouerti ha-
bet vas min9 idoneuz. cui domi9 libenter infundat balsa-
muz gracie sue. Verisimile emz est qd vas cordis qd diuici9
inuidiciaz peccati detinet. ad gram suscipiendaz minus
sit idoneuz. null9 libenter infundit balsamuz vali qd diu-
detinetur luti. Quinto facit ad difficultatem istaz. hoc qd
qnto aliquis diuici9 in peccato manet. tanto ampli9 onera-
tur peccatis. qz pctm quod per pnam non diluuntur. suo
pondere ad aliud trahit. Nn onus 7 pene 7 culpe crescit
in pctore. 7 ideo min9 semp pot surgere a pcto. precipue
euz ipe semp debilioz fiat. 7 hoc est vnuz vnde multuz appa-
ret. qm stulti sint illi qui differunt ouerti. ille emz q non
pot leuare on9 pctoz qm min9 est. quomodo leuabit illd
qm maius erit. Vnde legit in vitis patz q beatus arseni-
us qui habitauit in heremolice. tales vidit visionez. Ve-
nit ad eum vox dicens. egredere et ondam tibi opa hoim.
7 egressus vidit ethiopez migz euz securi cedentes ligna
7 facientes grandem sarcinaz. 7 temptabat leuare eaz. et
pre magnitudine non poterat. 7 iteruz cedebat alia ligna.
7 addebat sarcine. exposuit ergo ei hanc visionem dicens.
q cedebat ligna. 7 adhuc sup sarcinaz addebat homo est.
qui est onerat9 multis pctis. 7 semp addit alia pctā. eū
oporteret ea deponere et demere. Tali facili9 laborat q
differt agere pnam vsq ad senectutez. quali laboraret il-
le q hret qtuoz iumenta 7 onera eis insufficiencia. 7 impo-
neret onera qtuoz iumentoz debiliozi ex illis. Sic homi-
nes senio q est debilissima pars vite homis. totuz onus vi-
te volunt imponere. Sexto facit ad difficultates ouersio-
nis. hoc q qnto aliquis in pcto diuici9 morat. tanto am-
plus a deo elongat. non est verisimile q ille q non cessat se
elongare a deo. q p. xl. annos posset de facili in. viij. vel in
xv. diebus in quibus durat infirmitas. ad daum redire.

297

licet hoc possit accidere quando ventus spiritus sancti placuerit afflare alicui. sed raro accidit. ideo scriptum est. qui elongant se a te peribunt. et in ysa. Inuocate eum dum prope est. sed solet dici quod tantum est a sancto dyomiso usque ad urbem parisiensem. quantum ab urbe parisiensi usque ad sanctum dyomisu. Sic qui longo tempore se a deo elongauit. non nisi longo tempore ad deum rediit. nisi deus valde magnas gratias ei facere voluerit. Septimo facit ad difficultatem conuersionis. hoc quod homo circa mortem multa habet impedimenta scilicet infirmitates et sollicitudines et dispositionem domus sue que non permittunt hominem cogitare de anima sua. Unde Hieronymus. Dum infirmitate opprimeris nichil aliud potes cogitare quam sentis. Et Augustinus. mors uiget. peccata terent. uxor et filii quos amauit ad se uocant. Octauo difficile conuertitur talis quia iustum est ut a deo detur moriens. ille qui eum contempsit uiuens. Unde ysa. xxxiiij. Ne qui spereris. nonne et ipse sperneris. et Iohannes crisostomus. hac animaduersione peccatis impius. ut moriens obliuiscatur sui. qui dum uiueret oblitus est dei. Nono difficile conuertitur homo. qui differt conuerti usque ad mortem. quia tunc magis dyabolus impugnat hominem. sciens quia si tunc hominem amiserit de cetero eum non recuperabit. Unde gen. iij. dicitur serpenti. Tu insidiaberis calcaneo eius. In calcaneo qui est extrema pars hominis. intelligitur finis uite. cui dyabolus maxime insidiat. tunc enim sumus studium et laborem imponit ut hominem deuincat. Interdum. xx. annis proiicit dyabolus ante mortem. unde hominem in morte detineat. facit enim hominem aliquid iniuste acquirere. quod in morte non uult restituere. Unde magna est fatuitas eorum quod ita presumunt quod in morte conuertantur. et quod tunc dyabolus deuincant. quando ipse melius paratus est ad prelium. Similes uidentur esse illi qui ludens ad scachos et parat de ludo sciens cogitaret apud se. ego permittam michi familias auferri. deinde in fine mactabo illum. cum quo ludo in angulo. cum tamen

sciret illuz cum quo ludit pericissimuz esse lusorem. **V**elut
 impius lusor est peccator. qui semper in temptatombz sue
 cumbit. qui familiarz virtutū amisit. **V**elut pericissimuz lu
 sor est dyabolus. qui ab inicio mundi exercitatus est in lu
 do temptatōnuz. qua p̄sumptōne ergo confidit peccator
 q̄ in angulo debeat euz mactare idest in fine vite sue vincere
 p̄cipue euz sine deo nichil possit facere. et dei auxilio adeo
 indignuz se fecerit. vt non soluz non sit dignus adeo adiu
 uari sed irideri. **V**nde p̄ u. j. **V**ocauit ⁊ rennuistis. ⁊ sub
 iungitur. **E**go quoqz in interitu vestro ridebo. **D**ecimus fa
 ciens ad hoc. q̄ ille euz difficultate ouerratur qui cōsue
 uit peccare. est amaritudo quaz inuenit euz attemptat bō
 nuz oprari. **E**x diuturna eniz infirmitate in qua fuit ama
 ritudinez inuenit. vbi debuit inuenire dulcedinez. **V**nde
 aug⁹. palato egro pena est panis. qui sano est suauis. et
 oculis egris odiosa est lux. que sanis est amabilis. **I**nuen
 ta autem amaritudine in bono opere q̄ attemptat statim di
 mittit illud peccator. ad moduz symie. que gustata exte
 riori amaritudine nucis. tam cito eaz proicit. ⁊ ideo ad dul
 cedinez nuclei non peruenit. **S**ic peccator ad dulcedinem
 premij. vel spiritaliū solatōnuz non puenit. quia dimittit
 bene operari. quando inuenit aliquam difficultatez in bo
 no opere. **A**maritudo ista significata est per amaritudinez
 illarum aquarum. quas inuenerunt filij israhel de egipto
 reuertentes. vt legitur in exo. xv. que dulcorate fuerunt
 cum lignū misissent in eas. in quo ligno significata est me
 moria dominice crucis que valet ad dulcoranduz penitenti
 bus amaritudinez quaz sustinent. iuxta illud. ḡg. **S**i pas
 sio domini ad memoriaz reuocet. nichil adeo durz qd non
 equo animo tolleret. p̄pter difficultatez qm̄ habet aliquis
 in bono opere post peccatuz. dictuz est eue postqm̄ pecca
 uerat. gen. ij. **I**n dolore paries. **V**ndecimus facit ad diffi
 cultatez ouersionis tristitia. qm̄ inuenit peccator. quando
 cogitat se sepeari a vita in qua diu fuit. et hoc est causa

299

quare ipsa memoria mortis amara est diuitibus. quia non possunt sustinere etiam quod cogitent se separari a diuitiis quas amauerunt. Unde ecci. xli. **M**ors quae amara memoria homini iniusto. et pacem habenti in substantiis suis. Duodecimum facit ad difficultatem uersionis est quidam magnus timor qui est in peccatore de inexperientia bone uite quod omnis peccator admodum caym habet caput tremulum trepidans ubi timendum non esset. credit enim quod mori debeat si deo seruiat. iuxta illud ps. xxij. dicit piger. **L**eo est foris. in medio platearum occidendus sum.

Differens conuerti iniquus est in deum. angelum. seipsum proximum. et in creaturas inferiores.

Quinto debet mouere hominem ad accelerationem conuersionis. hoc quod ille qui differt conuerti. iniquus est in deum. in angelum. in seipsum. in proximum. et etiam in inferiores creaturas. In deum quinq; modis inique agit. Primo quia quasi apponit fel in escam eius. iuxta illud ps. Dederunt in escam meam fel. velut esca domini est bonum opus. quia in eo dominus delectatur. iuxta illud can. ij. **Q**ui pascitur inter lilia id est inter munda opera. Esce ergo domini apponit fel. qui bonis operibus que agit. amaritudinem peccati admiscet. Valde puerus esset cocus alicuius principis. si in esca domini sui absinthium poneret. Secundo inique agit in deum. quia illud defert ante oculos eius. quod maxime deo displicet scilicet peccatum. quod peccatum maxime displiceat deo. ostensum est in principio tractatus. Tercio inique agit in deum. quia contemnit eum se misericorditer vocantem. et eterno regno volentem pacem eius emere. eum ipse meruerit. mortem eternam. Unde psa. xxxij. **A**udient aures tue verbum post tergum mouentis scilicet domini. Et ad ro. ij. **A**n diuitias bonitatis dei. et patientie. et longanimitatis contemnis. **D**ebemus dei misericordiam saltem erubescere. si nolumus eius iusticiam formidare. qui tanto ampliori improbitate contemnit. quanto contemnit vocare

non dedignatur. Quarto inique agit in deum. quia deum qui eius expectat ut pius pater. quoniam in se est affligit caritate sua. Ad quod possumus referre illud thobie. ix. Scis quoniam dies deputat pater meus. etsi tardauero vna die plus tristabit anima eius. Verba sunt minoris thobie ad angelum. Quinto inique agit in deum. quia de terrioribus partibus vite sue deo reseruat. meliorem partem dyabolo immolans. Sexto inique agit in deum. quia ex misericordia dei iram sibi prouocat. et ex hoc unde debuit sumere occasiones domino seruendi. sumit occasionem domini impugnandi. Ex eo enim quod sperat quod deus eum misericorditer debeat expectare. prouocat diuinius eum offendere. Unde apostolus ad romanos. ij. Ignoras quoniam bonitas dei ad penitentiam te adduxit. secundum autem duriciam tuam et cor impenitens thesaurizas tibi iram in die ire et reuelationis iusti iudicii dei. talis de bonitate domini malitiam colligit. ¶ In angelo etiam peccat tripliciter. Primo quia quoniam in se est eum affligit. in expectatione gaudij de conuersione ipsius ut dicitur in psalmo. xiiij. spes enim que differtur affligit animam. De gaudio vero legitur luc. xv. Gaudium est angelis dei super vno peccatore poenitentem. Secundo quia frustrat angelus fructu laboris sui. cum peccator cui deputatus est ad custodiam. ad eius ammonitiones se non corrigit. Tercio vero quia angelo sibi deputato. reuerentiam debitam non exhibet. dum ante eum abominatones suas committere non veretur. vel in ipsis iam commissis manere. contra quod dicit beatus Hieronymus. Quoniam in angulo. quous diuersorio. reuerentiam habe angelo tuo. nec audeas illo presente facere quod me vidente non audeas. ¶ Inique etiam agit in seipsum. dum se potius vult habere malum quam bonum. infirmum quam sanum. mortuum quam viuum. seruum pessimum quam liberum. in statu laeronis quam in statu regis. nichil habentem quam omnium bonorum ecclesie participem. inutilem quam multum valentem. quod ille qui differt auerti potius amet se malum quam bonum. manifestum est ex hoc quod nullis ammonitionibus

maliciā vult relinquere. ⁊ bonitatem recipere. in quo seip-
 sum viliorē habet omnibus rebus suis. Omnes enim res suas
 potius vult habere bonas q̄ malas. Unde aug⁹. dicit ei q̄
 talis est. bona vis habere ⁊ mal⁹ vis esse. Ad talis potius
 amet se infirmus q̄ sanus. patet ex hoc q̄ peccatum morta-
 le infirmitas est ad mortē. Ad etiā potius se amet mor-
 tuum q̄ viuū. patet ex hoc verbo augustini p̄us posito.
 Differebam inquit viuere in te. ⁊ non differebam in me
 metipso mori. Quod etiā talis potius se amet seruum q̄
 libeꝝ. patet ex hoc q̄ peccatum est pessima seruitus. Un-
 de qui facit peccat⁹ seruus est peccati. Sñ. an non seruus
 cui dominat iniquitas. ita et maxime vbi indignus forte
 iudices homines tibi q̄ viciū dominari. In statu etiā la-
 tronis plus se amat q̄ in statu regis. quia qui est in pecca-
 to mortali. ad modum latronis ad iudicatus est patibus
 lo inferni. qui vero est in statu gracie ad regnum eternum
 imund⁹ est. Item qui est in mortali nichil habet. ymo eti-
 am nichil est. iuxta illud. j. ad Cor. xiiij. Si habuero om-
 nem fidem ita vt montes transferam. caritatem autem non
 habeam nichil sum. qui vero est in statu gracie. particeps
 est omnium bonoz ecclesie. Unde dauid. Particeps sum
 ego omnium timentium te. Item qui in mortali est inutilis est
 Unde in ps. Omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt
 qui vero in statu gracie est. multi valoris est. Unde eccl̄.
 xvi. Melior est vnus timens deum quam mille filij impij.
In proximum etiā inique agit qui differt conuerti tri-
 pliciter. Primo quia corrumpit eum suo malo exemplo.
 Unde math. xviii. Si peccauerit in te frater tu⁹ ⁊c. Di-
 citur aliquis peccare in eum. quo sciente peccat. quia eum
 suo malo exemplo corrumpit. Secūdo peccat talis in proxi-
 mum. quia debito auxilio eum defraudat. cum deberet euz
 iuuare in pugna contra dyabolum ipse potius nocet ei. ma-
 gna iniquitas est sociū suuz in bello deserere. et ad partes
 inimicorū se vertere. eccl̄as. iiii. melius est duos esse simul

quaz vnum. habent eniz emolimentuz societatis sue. si vnus
 ceciderit ab altero fulcietur. Tercio inique agit in proximus
 quia peccato ipsius sepe punitur proximus. Unde legitur josue
 vij. q. propter peccatum achor. populus israel punitus sit. ter
 ga enim verterunt hostibus suis. et xxxvi. ex eis corruerunt
In creaturas inferiores peccat ille qui differt conuer
 ti. quia propter peccatum hominis creature irrationabiles quodam
 modo puniuntur. Unde possent conqueri de homine in die iu
 dicii. Sol posset dicere. ego propter hominis peccatum claritatez
 meaz amisi. Irrationabilia enim animalia possent dicere si
 facundiam haberent loquendi. nos propter ipsum in diluui
 periuimus. Terra etiam posset dicere. ego propter ipsam ma
 ledicta fui. et spinas et tribulos germinavi.

Sexto deberet mouere homines ad accelera^onem
 conuersionis. hoc q. difficile est aliquem vere con
 uerti. Unde gregorius. Plures inueni innocentiaz
 baptismalem seruasse. q. veraz penitentiaz egisse. Propter
 hanc difficultatem securus est vt homo cito conuertatur. et
 frequenter doleat de peccatis suis. et frequenter confiteatur illa
 si forte vna inter multas confessiones inueniatur placens deo
 Non enim prima vice qua homo citharizat vel viellat. bene
 scit citharizare vel viellare. vt ydoneus sic coraz rege opus
 illud exercere. ita nec prima vice qua aliquis confitetur. inter
 dum bene confitetur. immo pauci sunt qui non faciunt sibi
 perizonata vt legunt fecisse parentes nostri. gen. iij. ex
 cusant enim homines peccata sua. Ideo dicitur ad animam
 peccatricem ysa. xxij. Sume citharaz. circuui ciuitatez me
 retrix obliuioni tradita. bene cane. frequenta canticum.
 vt memoria tua sit. Cithara ista confessio est. qua sumpta
 circueunda est ciuitas anime. vt homo omnia peccata sua confiteatur. et
 oportet bene cantare. q. confitendo coram celesti cantatur. et can
 tus ille si homo bene cantet celesti regno remuneratur.

Septimo deberet mouere hominem ad accelera^oez
 conuersionis. hoc q. statim peccatoris est valde periculosus

Unde gen. iij. legitur quesiuisse dominus ab adam eius peccasset. ubi esset ad significandum quod consideratio piculosi status in quo est peccator. possit et debeat mouere eum ad descendendum peccatum. **I**n quanto autem piculo sit peccator ostendi potest multipliciter. **P**rimo ex hoc quod iusticia dei tenet gladium euaginatam super caput eius qui secet eum medium animam a corpore sepando. et meliores partes scilicet animam in igne inferni ponat. sed misericordia dei gladium illum aliquid quantum detinet. si forte penitentiam agere velit. **A**d gladium istum possumus referre quod legitur **J**ob. xix. fugite a facie gladii quia ultor iniquitatum gladius. et scitote esse iudicium. **A**d idem potest referri quod legitur **J**o. iij. Qui incredulus est filio non videbit vitam. sed ira dei manet super eum. **I**n statu etiam piculoso est peccator. quia est in terra inimicorum suorum. **U**nde baruch. iij. Quid est israel. quod in terra inimicorum suorum morari. ex quo sciunt inimici eius eius inesse. et sunt fortiores eo. **I**tem in piculo est peccator. quia ex solo pietate vitreo hostes eius prohibent ne habeant eum in manu sua. **P**arietis iste corpus est. post istum pietatem stat dyabolus malis hominibus. sicut deus in can. dicitur post parietem istum stare quo ad bonos. **P**arietis iste defacili dissipatur. unde non est necesse erigi magnas machinas. ad eius destructionem. **U**nus enim paruus lapis manualis ad eum destruendum sufficit. **U**nde mirum est. quomodo peccator securus est. qui capitales inimicos habet adeo potentes sicut sunt demones. et est in castro ita debili. **I**tem in magno piculo est peccator quia ad mortem vadit. **U**nde ecci. xxj. **V**ia peccatorum operata est lapidibus. et in fine eorum inferi et tenebre et pene. **D**ebet ergo peccator cogitare vias suas quo tendant. et conuertere pedes suos. iuxta illud ps. **C**ogitavi vias meas et conuerti pedes meos in testam. **I**n magno etiam piculo est peccator. quia quodammodo ad portas inferni est iuxta illud. **A**ppropinquauerunt usque ad portas mortis. **P**orte mortis vel inferni sunt peccata mortalia

Sic enim veniunt. mach. xvj. vbi dicitur. porte inferi non
puauebunt aduersus eam. Ad portam inferni dicitur esse
qui in peccato est mortali. quia inter ipsuz et infernuz ni
chil est medium nisi transitus corporis. Si enim anima a
corpore sepratur. quasi in puncto infernuz intrat. Vnde
iob. xx. Ducunt in bonis dies suos. et in puncto ad infer
na descendunt.

I Magna fatuitas eius qui differt conuerti

Octauo et ultimo deberet homines mouere ad acce
lerationem ouersionis. magna stulticia que ostendit
dicitur esse in dilatoe ouersionis. Patet autem hec
stulticia sic. manifeste fatuus esset. qui in vitulo caudam
quereret equinaz. euz talis cauda non sit de vitulo. Si
mili fatuitate videt laborare. q malaz vitaz vult ducere et
bonam mortez habere. cauda enim ista non est de hoc vitu
lo. talis erat balaan. qui dicebat nu. xxij. moriatur ani
ma mea morte iustoz et fiant nouissima mea hoz similia.
Ille qui vsq ad mortem differt conuerti. per totaz vitaz
suam parat mansionem in inferno. cum tamen nullo modo
ibi manere velit sed in paradiso. Item seminat maledicti
onem. et tamen vult metere eternam benedictionem. non
aduertens illud apostoli. que enim seminauerit homo hoc
et metet. et illud ps. xxv. q in iuuentute tua non congre
gasti quomodo inuenies in senectute. Item talis vult col
ligere de spinis vuas. et de tribulis ficus. querit enim bo
num finem in vita spinis peccatoz plena.

In quibus fatua reputatur dilatio.

Notandum est q octo casus sunt. in quibus fat
tua solet reputari dilatio. qui omnes satis decor
dant pposito. Primus casus est. quando aliquis
aggressus est iter. Vbi enim solet fatua esse dilatio. sic cu
ouersio quedam inchoato sit vie que ducit in celum fatu
um est differre eaz. et hoc multis de causis. Primo qz bre
ue est tempus. iuxta illud Job. xij. Breues dies hominis

sunt. **S**ecundo quia longa est via. **V**nde .iij. reg. .xv. dicitur
 est helve. surge comede. grandis enim tibi restat via
Tercio a magnis expectamur. curia enim celestis nos expe
 ctat. **Q**uarto quia ad magna expectamur sed ad regnum.
Vnde math. .xxv. Venite benedicti p. m. .x. **Q**uinto propter
 impedimenta que in via possunt accidere. potest enim locus
 penitencie auferri. dum homo nimis differt conuerti. **V**n
 de ad hebreos. .xij. dicitur de esau quod non inuenit penitencie
 locum quaquam cum lacrimis inquisisset eum. **S**exto ne
 forte ianua clausa inueniatur. secundum quod legitur de fatuis
 y. virginibus. math. .xxv. **S**eptimo quia quando aliquis tar
 de inchoat dietam suam. oportet eum amplius laborare. et in
 tempore minus idoneo labori. Sic necessarium est illis qui
 usque ad senectutem differunt conuerti. ut tunc amplius la
 borarent. et illa etas minus est idonea labori penitencie. **S**e
 neca. faciamus quod incipere fieri solet. qui tardius exierunt
 velocitate moram compensant. et ut uno verbo dicam omne
 bonum illi deficit. qui de nocte ad hospiciu venit. satis ma
 lum hospiciu habebit cuius hospiciu infernus erit. **I**n hoc
 autem hospicio hoc precipue timendum est. quod de cetero mu
 tari non poterit. malum etiam hospiciu habebit. qui in ig
 ne purgatorij hospitabitur. **S**ecundo fatua est dilatio in re
 rum repetitione. propter periculum preteritionis. quando enim
 aliquis rem aliquam diu possidet. ratione diuturne possessi
 omis vult postea detinere eam. **S**ic dyabolus quanto diutius
 hominem possidet. tanto difficilius dimittit. ut dicit beata
Tercius casus est. si quis in locum immundus ceciderit. **F**atua
 est si voluntarie inde differt exire. nulla enim immun
 dicia est maior quam immundicia peccati. quod patet ex hoc quod luci
 ferus quo nulla creatura pulchrior erat unica macula pecca
 ti adeo deturpauit. ut absque horrore ab homine conspici non
 possit. quanta ergo fatuitas est. quod homo de peccato disse
 rat exire. **M**ira insania. si asinus alicuius in lutus ceciderit
 tam cito vult eum extrahere. si vero ipse met in peccato.

reciderit non curat exire inde. Unde bñ. cadit asina. ⁊ est
 qui subleuet. perit anima. et non est qui recogitet. Et do-
 minus Inē. ij. Cuius vestrum asinus aut bos in puteum ca-
 dit. ⁊ non continuo extrahit illum die sabbati. Quartus
 casus in quo fatua est dilatio. est quando aliqui d magnuz
 alicui offeretur. ⁊ ille differt recipere. cum ex dilatioe pos-
 sit impedimentum interuenire. Valde fatuus esset ille cui
 rex francie vellet ciuitatem parisiensem dare si differret
 eam recipere. cito enim posset rex consilium suum immutare.
 Sic valde fatuus est ille. quem deus vult inungere vnti-
 one gracie sue ad regnum celeste. si ille differat vntionez
 illam recipere. cum ipse sciat q̄ dyabolus p̄posse suo cona-
 bitur impedire eam. Quinto fatua est dilatio in p̄paratioe
 eorum que scit homo sibi fore necessaria. ⁊ nescit qua ho-
 ra et precipue quando illa non possunt in breui p̄parari.
 Verbi gracia. Si quis transfretare debeat. ⁊ incertus est
 qua hora nauis a litore debeat discedere. fatuus est si ea q̄
 sibi necessaria sunt differat p̄parare. Sic cum sine ca-
 ritate que vestis est nupcialis. nemo possit in paradysum
 intrare. et incertum sit qua hora debeat homo de viciis
 ista discedere. fatuus est qui differt eam sibi p̄parare. si
 enim tunc quando mors vrget. primo querat lanam et li-
 num ⁊ nere incipiat ⁊ ordiri ⁊ texere. forsitan ad tempus
 p̄parata non erit. Et frequenter euem̄ illud q̄ ille qui cre-
 ditur cum caritate discedere. discedit euz sacco seruilis ti-
 moris. cum quo aulam celestis regis non poterit intrare.
 Sexto fatua est dilatio in rebus illis. quarum tempus et
 oportunitas transit. vt in transportatioe plantarum dis-
 rectione virgarum. edomatioe animalium. instructioe pu-
 erorum. curatioe infirmitatum. resistencia hostium. locio-
 ne vestium. saluatioe carniū. formatione vestium. fatuus
 esset qui transplantare vellet arbores iam inueteratas. vel
 dirigere trabes magnas iam desiccatas. virge tenere trans-
 plantari solent ⁊ dirigi. Sic hoies duz in tenera etate sūt

transplantari possunt in ortus ecclesie. et ad rectitudinem vite reduci. In senectute vero valde difficile est. Unde ecclesiastes. iij. est tempus plantandi. est tempus euellendi quod plantatum est. Fatuus etiam esset qui diceret. nolo equum meum assuefacere ambulatōni donec insenerit. et donec in foueam me precipitauerit. et michi collum fregerit. Sic fatuus est. qui corpus suum non vult domare per penitentiam. donec in foueam peccati spiritum precipitauerit. et quasi fregerit ei collum. dando eis occasionem mortalis peccati. Equus inueteratus non assuescit ambulatōni. nec vetus canis vinculo. nec vetusta pelis tenet futuram. Tarde adhibetur medicina infirmitati. cum ex diuturnitate incurabilis facta fuerit. Tarde etiam abluuntur vestes cum ex diuturnis sordibus iam computruerunt. Fatuus esset qui haberet vas aureum et balsamum sibi oblatum in eo ponere nollit. donec lutum multis annis in eo tenuisset. Sic fatuus est qui in se gratiam dei in puericia non vult recipere. sed vult usque ad senectutem vas esse peccati et immundicie. Tarde etiam resistitur hostibus. quando iam totum occupauerunt. Tarde sal adhibet caribus. quando iam seaturunt vermibus. Tarde etiam informantur vestes. quando prauam formam iam susceperunt. In his et similibus nocuerunt homines tempus opportunum eligere. de tempore vero opportuno sue correctioni non curant. nichil enim est eis. seipsis vilius iuxta illud verbum senece. Sculares suos student homines in nouitate recte informare. de seipsis vero recte informandis in sua nouitate non curant. cariores habentes sculares suos seipsis. diligenter instruunt filios suos de informatōne vestium. de informatōne vero ipsorum filiorum non curant. Septimo fatua est dilatio quando subueniendum est alicui rei in qua aliquid continue deperit. ut quando subueniendum est domui que succensa est igne. ignis enim qui non est ociosus incessanter aliquid de domo destruit. sic ignis peccati bona naturalia consumit. et ideo

fatuus est qui differt eum a se excutere. **U**nde bñ. **A**b-
 leonidi ignem in sinu meo. ⁊ exusto iaz latere. nudatis iaz
 visceribus. iam fame defluente. adhuc desulendus est an ex-
 cuciam illuz. **D**etava fatua est dilacio. quando aliquis de-
 bet subuenire rei que in periculo est. vt si quis ceciderit in
 aquaz pfundaz ⁊ adhuc supenatat. sed incertuz sit quan-
 do debeat descendere in pfunduz sicut lapis. fatuz est qui
 differt tali subuenire duz potest. ⁊ p̄cipue ille fatuus est.
 qui est in piculo si p̄reat dilatonem sui succursus dicens.
 nolo adhuc michi subueniri vsqz ad annu. **Q**ui in peccato
 mortali est cecidit quasi in aquaz pfundaz. incertus quan-
 do ad pfunduz inferni descendere debeat. ⁊ euz ad peniten-
 tiam monet quasi quedaz tabula ei porzigitur. in qua de
 naufragio euadat. **P**enitentia emz est secunda tabula post
 naufragiuz. vt dicit **Y**eromim⁹. **U**nde valde fatuz est p̄c-
 eator. si differt tabulam istam recipere. vel si nimis parua
 eam querit que eum a naufragio liberare non possit. vel si
 postquam super eam ascenderit illam dimittit. donec ad se-
 curitatez portus puenerit. mira insania est quod homines
 postquam tabulam ascendunt. iterum in mare voluntar-
 rie insiliunt. **D**e dilatonem confessionis.

Qcto de dilatonem conuersionis. consequenter dice-
 mus aliqua specialiter de dilacione confessionis.
Et primo ostendem⁹ diuiter de fatuitate eoz qui
 differunt confiteri. secdo tangem⁹ de his q̄ nolunt confiteri. do-
 nec infirmen⁹ ad morte. **T**ercio tangem⁹ de fatuitate eo-
 rum q̄ ante pasca nolunt confiteri. donec tota q̄dragesima vel
 maior ps̄ t̄nsierit. **P**otest aut fatuitas eoz ordi q̄ differunt
 confiteri. **P**rimo p̄ h̄ q̄ ipsi volunt se deo abscondere. ille emz q̄
 pctm̄ suu homi confitetur illud deo p̄pe confitetur. ⁊ q̄ ei vult ab-
 scondere pctm̄ suu. illud vult abscondere deo. sicut ad q̄ dño
 q̄renti vbi esz ait vt legit⁹ gen. iij. **V**ocē tuā dñe audiui
 in paradiso ⁊ timui eo q̄ nud⁹ esse ⁊ abscondi me. quia autē
 iniquitas sit abscondio huiōi cōdit⁹ **J**ob. xxxj. vbi sic legit⁹.

S

157 p. 19

Humerus meus et iunctura sua cadat. et brachium meum
 cum ossibus suis conteratur. si abscondi sicut homo pec-
 catum. et celatum in sinu meo iniquitatem meam. Mira fa-
 tuitas est. quod homo velit deo abscondere mala sua. quo
 vidente ea commisit. Ad cumulum etiam fatuitatis fa-
 cit hoc. quod si homo abscondit mala sua a deo deteguntur.
 Si vero detexerit a deo abscondentur. Unde naum. in. re-
 uelabo pudenda tua in facie tua. Et super illud psalmus.
 in iusticias meas non abscondi. dicit glosa. cum homo de-
 tegit. deus tegit. cum homo tegit. deus nudat. cum homo
 agnoscit. deus ignoscit. Secundo ostenditur fatuitas ta-
 lium ex periculo obliuionis. homo enim qui differt confi-
 teri. multa tradit obliuioni. Unde Bernhardus. Com-
 putatio dilata multa facit obliuisci. ea que obliuiscitur il-
 le qui differt confiteri. non obliuiscitur dyabolus. nec etiam
 ipse deus. Tercio ostenditur fatuitas talium qui dif-
 fert confiteri. per hoc quod minus amant seipsum sordibus
 suis. Singulis enim diebus volunt sordiales suos
 tergere. ne si lutum in eis fuerit desiccatum. postea defa-
 cili illud remouere non sordes viciorum per dimidium an-
 num vel amplius. Stabulum etiam suum vult purgare ho-
 mo antequam lutum fenestras occupauerit. seipsum ve-
 ro non vult purgare per confessionem. licet videat se in-
 quatum per peccatum usque ad fenestras oculorum et aurium.

De bonis que ex confessione proueniunt.

Quarto potest ostendi fatuitas talium. per hoc quod
 illa bona amittunt que proueniunt ex confessione. Pri-
 mum bonum quod ex confessione prouenit est. quod dy-
 abolus non ita libenter temptat eum. qui per confessio-
 nem eius secreta reuelat. Unde ecclesiastici. xxij. Qui de-
 nudat archana amici fidem perdit. Et Jeronimus. Po-
 testas et virtus traditoris ad nichilum reuelata traditio-
 nis.

Latrones infernales ad modum aliorum latronum scientes se deprehensos fugiunt. **V**nde Job. xxxiii. **S**i subito aperuerit auroza arbitrantur umbram mortis. **S**ecundum bonum est. quod peccatum homini interdum redditur exorsum ex erubescencia quaz sustinet confitendo illud. peccata enim turpia sunt. ⁊ nudata turpitudine eorum. quasi erubescerent de nudatione sue turpitudinis renouare non audent. **T**ercium bonum est. consilium ipsius sacerdotis. **V**nde prouerbiorum. xxiii. erit salus ubi multa consilia. **Q**uartum bonum est. suffragium orationum ipsius sacerdotis. **D**ebet enim sacerdos orare pro eo qui sibi confitetur. **Q**uintum bonum est. quod pars pene cuius debitor est peccator ibi dimittitur. et ex vi clauum et ex erubescencia que magna est pena. **S**extum bonum est quod accedenti eo modo quo debet ad sacramentum confessionis. datur gracia si eam non habet. et augetur si habet. **Q**uinto potest fatuitas talis ostendi per hoc. quod ille qui differt deo confiteri. differt deo aperire. pete sibi deus aperiri. dicens cantecorum. v. **A**peri michi seroz mea. **E**t tunc ei aperitur. cum aliquis peccata sua humiliter confitetur. expullis enim viciorum obstaculis. deus cor hominis ingreditur. qui autem differt confiteri. differt ei aperire. **S**i quis de subicis archiepiscopi per horam differret aperire ei. ad hostium eius pulsanti. non parum offenderet eum. quantum ergo potest deus offendi. quando aliquis de subicis suis differret ei aperire per dimidium annum vel amplius. quod frequenter ei accidit. **V**nde Johānis primo. **I**n propria venit. et sui eū non receperunt. **S**exto potest ostendi fatuitas eorum. per hoc quod pessimum hospitem cuius societatem experti sunt esse valde noxiam. per dimidium annum vel amplius apud se detinere volunt. **H**ospes iste dyabolus est. qui hospiciū suū omnibus bonis euacuat. **V**nde Joel. **A**nasi ortus voluptatis coram eo. et post euz est solitudo deserti.

antequam dyabolus veniat ad animam. ibi est habundantia bonorum. et post aduentum eius magna vacuitas. mira fatuitas. Si cristus in se vel in membris suis hospitarus fuerit apud aliquem. vix permittit ibi esse per diem unum. dyabolum vero permittunt ibi esse plus quam per annum. Unde hospes qui cristi nomine recipitur non solum fetet hominibus cum est quadriduanus. sed etiam euz est triduanus vel biduanus. Septimo potest ostendi fatuitas talis. per hoc quod euz ipsi sint in ore dyaboli. Juxta illud job xxxvj. saluabit te de ore angusto latissime nescit tamen clamare. ymmo nec submisit peccatum suum dicere ut euaadat. Os dyaboli latissime recipit. angustum tamen est ei qui vult inde exire. Insipientiores videntur esse tales brutis animalibus que clamant euz a ferocioribus animalibus rapiuntur. Octavo potest ostendi fatuitas talium. per hoc quod ipsi nesciunt hostium aperire quod est sine sera. ut euaudent de miserissimo carcere peccati. Hostium sine clauo et sine sera. est os quod ipsi nolunt ad confessionem aperire.

C De fatuitate eorum qui vsque ad mortem confiteri differunt.

Specialiter potest ostendi fatuitas eorum qui confiteri nolunt. donec infirmetur ad mortem multis modis. Primo per hoc quod tales tunc primo medico spirituali infirmitates anime sue ostendunt. cum iam consilium eius implere non possunt. Dum enim infirmi sunt. impotentes sunt ad agendam penitentiam. Secundo dicitur ecclesiastici. xvij. Quis et sanus confiteris et laudabis deum. et gloriaberis in miserationibus eius. Secundo potest ostendi per hoc. quod confessio que fit morte urgente. non est preciosa deo. est enim velut confessio latronum. Latrones non solent confiteri mala sua. nisi per interrogati fuerint. et nisi mortem sibi patam viderint. Tertio potest ostendi fatuitas talis. per hoc quod interdum homines pudet

confiteri in morte quā senex est. peccata que fecit in infantia sua. Quarto per hoc quod interdū tales loquelam amittūt. et qui noluerunt confiteri diu potuerūt non pōt euz volūt. Quinto per hoc quod infirmitas et sollicitudo quā habent de dispositōe domus sue non pmittit euz cogitare de peccatis suis. **P**. sacerdos de consuetudine praua in locis multis accedit ad infirmum. simul confessionem eius auditurus. et viaticum daturus. et multi de populo comitantur euz. coram quibus infirmus peccata sua non vult confiteri. erubescit enim quod illi a domo exeant ne credatur enormia omisisse. etsi forte illi exterius erubescit infirmus quod nimis faciat eos expectare.

Fatuitas nimis tarde in quadragesima confitentius.

Sequitur de fatuitate eorum qui in quadragesima nolunt confiteri. donec transierit fere tota quadragesima. **P**otest autem ostendi talis fatuitas multiplici. **P**rimo ex hoc quod ipsi sunt propositi. volunt enim ultimo facere quod dominus vult primo fieri. Vult enim dominus quod illi qui ei seruunt incipiāt a confessione. **V**nde in psalmo. **P**recipite deum in confessione. et iterum. **P**reoccupate faciem eius in confessione. et psalmus xviii. **I**ustus in principio accusator est sui. **S**ecundo potest ostendi fatuitas talis per hoc quod tales labores septem septimanarum amittunt in magna parte pro labore unius hore. eo scilicet quod nolunt in principio quadragesime confessionem peccatorum suorum facere. que in una hora fieret. **P**lus enim valeret ieiunium unius diei post veram penitentiam. quam valeat ieiunium totius quadragesime ei qui remanet in peccatis suis. et licet peccata dimittantur sola contritione cum proposito confitendi tamen frequenter homines qui instructi non sunt ne se uideant peccato renūciare. donec in confessione instruuntur. **V**nde frequenter non dimittunt eis peccata ante confessionem. **F**atui etiam sunt tales. qui tunc primo manus abluere volunt quando iam cibum sumpserunt. **C**ibus quo anima

reficitur et deus delectatur. bonus opus est. Unde **Jo. iij**
Meus cibus est ut faciam voluntatem eius qui misit me.
 post cibum ergo manus abluunt. qui postquam in .xl. sua bo-
 na opera fecit. tunc post peccata sua confitetur. Tales eti-
 am tunc primo vineam suam putant. quando maior pars
 vindemiata est. quia putatio preparat ad hoc ut vinea me-
 lius fructificet. ideo valde fatuus esset qui putationem dif-
 ferret. donec maior pars fructuum esset collecta. Sic cum
 confessio preparat ad fructum bonorum operum. fatuus est
 qui confessionem vult differre donec maiorem partem fru-
 ctuum quadagesime collegerit. **I**stud facile est videre in
 purgatione segetum. nullus enim differt purgationem se-
 getum in agris. donec maiorem partem frugum messuerit.
Item tales tunc primo medico spiritali infirmitatem ani-
 me sue ostendunt. quando casualiter sibi medicinas exhi-
 bent. et quando tempus aptum creationi vel ex toto vel ex
 maiori parte pertransiit. **I**tem tales tunc primo volunt fer-
 rum remouere de vulnere. quando iam curationem impe-
 dunt. cuius tamen dicat auicenna. quod dum ferrum est in vul-
 nere non est malagma apponere. **F**errum est in vulnere.
 dum peccatum est in homine. et dum hoc est non valent ope-
 ra que homo facit ad vitam eternam. Tales etiam in cibo
 domini fel apponunt. iuxta illud psalmum. **D**ederunt in escam me-
 am fel id est amaritudinem peccati. **I**n escam domini fel po-
 nit. qui bonis operibus quibus deus habet delectari pec-
 catus admiscet. et ut breuiter dicam. tales quando iam ie-
 iunium amiserunt. tunc primo ad illud preparare se vo-
 lunt. **F**atuis reputaretur. si quis crucem transmarinam
 accepisset. et nollet confiteri donec perfecisset peregrina-
 tionem suam. si preuenienda est peregrinatio confessione.
 ut sit deo gratior. quare non sinit ieiunium. Tales etiam tunc primo
 vas lauare volunt. cum iam vinum infuderunt. et non euacuata ma-
 teria morbum curare presumunt. tales etiam prius redemptionem suam
 in magna parte exsoluunt. quam de liberatione sua tractauerint.

Unde accidit q̄ soluea magna parte redemptōis sue. ad
 huc eque capti sunt a dyabolo sicut prius. Tales moriū
 serpentis infernalis volunt sanare adhuc veneno incis re
 manente. ¶ De vicio tarditatis. ¶ Sextum ca^o.
Sequitur de tarditate que est sextum vicium pr
 tinens ad accidiam. sicut enī accidiosus differt
 inchoare opus q̄ facturus est. sic tar de pcedit in
 opere iam inchoato. ¶ Sex vero sunt que possunt dissua
 dere nobis vicium tarditatis. Primum est ipsa angustia
 siue breuitas temporis p̄sentis. Unde in ecclesiastico. No
 li cunctari in tempore angustie. Secundū est velocitas ip
 sarum rerum. que velociter ⁊ quasi cursim peranserunt.
 Unde sapientie. v. Transierunt omnia illa tanquam um
 bra. ⁊ tanquam p̄currens nuncius. Tercius est velocitas
 ⁊ strenuitas q̄m mali habent in eis que sibi inutilia vel no
 xia sunt. Unde p̄. j. Pedes eorū ad malum currunt. ⁊ fe
 stinant et effundant sanguinem. Et in ps̄. Veloces pedes
 eorū ad effu. sang. Item ethiopicus impiger extremos cur
 rit mercator ad indos. per mare pauperie fugiens. per saxa
 per ignes. Et bñ. Magna confusio. ardentius d̄ siderant
 seculares perniciosa quam nos utilia. alacrius currunt ad
 mortem quam nos ad vitam. Unde euz imminente passione
 domini. ceteri apostoli somnolenti essent. vt legitur math
 xxvj. solus iudas somno non opprimebat. sed p̄curabat
 vt eos adduceret qui dñm oprehenderunt. Quartum est
 magna offensa dei que ex tarditate ista incurrit. Vñ p̄.
 x. sicut acetuz dentibz ⁊ fumus oculis. sic piger his qui
 miserunt eum in via. Acetuz molestus est dentibz ⁊ fum⁹
 oculis. sic deus molestat in nimia tarditate eorū qui sibi
 seruiunt. nec mirz euz videat eos qui strenui erant antea
 quam ad seruiendum eius venirent. tunc tardos et pigros
 fieri quando ad seruiendum eius veniunt. cum volare debe
 rent. Juxta illud ysa. xl. Qui sperant in dño mutant forti
 tudiez. assumunt p̄nas vt aquile volabūt ⁊ non deficient.

Quintum est magna gracia qm habent apud deum seruientes deo. qui ei velociter et strennue seruiunt. Unde ps. xxij. Vidisti vix. velocem in opere suo coram regibus stabit. nec erit ante ignobiles. Sextum est utilitas qm habent tales ex sua velocitate et strennuitate. opera enim illorum non impediuntur vel tedio vel alia de causa quoniam perficiantur. Unde ecc. xxij. In omni opere esto veloc. et omnis infirmitas non occurrat tibi.

Septimum capitulum.

Sequitur de negligentia que est septimum vicium pertinens ad accidiam et attenditur negligentia in hoc qd homo non curat qualiter opus inchoatum faciat vtz bene vel male. sed hoc solum curat. vt ab onere laboris inchoati se expediatur. negligentia vero hoc modo sumpta contraria est diligentie. Et attenditur diligentia in hoc. qd homo ad hoc studeat. vt opus inchoatum bene fiat. De hac negligentia commendatur mulier habens decem dragmas. luc. xv. vbi legitur de ipsa qd amissa dragma vna ascendit lucernam et evertit domum. et querit diligenter donec inueniat. Ad hanc diligentiam mouemur ps. xxiiij. vbi sic legitur. Diligenter exerce agrum tuum. Et. xvij. vbi sic legitur. Diligenter agnosce vultum pecoris tui. Sex vero sunt que possunt valere ad detestacionem negligentie. Primum est illud Jeremie. xlvij. Maledictus qui facit opus dei fraudulenter. vel negligenter secundum aliam litteram qm litteram inuicem hic interli. super illud verbum fraudulenter vel desidiosse. Secundo facit ad detestacionem negligentie huius diligentia qm habent creature irrationabiles circa sua opera. Diligentia qm habet natura circa fructus arborum satis patet per hoc. qd eos ita obuoluit duris vel amaris exterius. dulcedinem et teneritudinem interius reponens. Diligentia etiam qm habent animalia ad fetus suos. satis manifesta est. Tercio potest valere ad detestacionem negligentie. diligentia qm habent homines

circa ea que pertinent ad utilitates corporis . vel ad hono-
 rem mundi . vel circa ea quibus intendunt placere alicui
 homini . **De** illis autem solum que propter deum fiunt . non cu-
 rant homines qualiter fiant . **De** diligentia malorum habetur
Matth. ij. ubi sic legitur de herode . **Diligenter** didicit
 ab eis tempus stelle . et subdit . **Ite et interrogate diligenter**
 de puero . **Quarto** facit ad detestationem huius vicii . subli-
 mitas personarum . eorum quibus negligentia talis committitur .
 quia eorum angelis eius committitur . magna
 diligentia adhibenda esset in psallendo et alijs operibus . que
 fuerunt specialiter eorum angelis eius . **Unde** in ps . **Quo-**
 niam rex omnis terre deus psallite sapienter . et sapiens . tan-
 to maiori studio placendi opus est . quanto maior est cui pla-
 cendum est . et **dauid .** In conspectu angelorum psallam tibi .
 et in canticis . que habitas in ortis amici auscultant te .
Amici isti angeli sunt . qui psallentes auscultant . **Quinto**
 potest valere ad detestationem negligentie utilitas mag-
 na . que puenit ex diligentia in seruitio diuino . **Plus** enim
 valet vna oratio benefacta quam mille cum negligentia fa-
 cte tanta potest esse negligentia . **Plus** etiam valet dies
 vna ieiunij si fiat eo modo quo debet . quam ieiunia decem an-
 norum si in mortali fiant . **Sexto** facit ad detestationem ne-
 gligentie . hoc quod diligentia in seruitio dei valde honorifica
 est deo . **Unde** **ps . xij .** mulier diligens corona est viro suo
Animas que debitas diligentias adhibet in dei seruitio . glo-
 rificat christum qui est sponsus animarum . sicut corona que
 reddit illum gloriosum cuius capiti imponitur . **Preecipue** au-
 tem videtur facere ad detestationem negligentie hoc quod ex
 negligentia ista puenit . quod ex seruitio illo unde deberet ac-
 quirere apud deum gratiam . reportat eius offensam . **Con-**
 tra hanc negligentiam duo spiritualia sunt remedia . **Primum**
 est timor . **Unde** **ecclesiastes . vij .** Qui timet deum ni-
 hil negligit . **Secundum** est amor dei . qui enim perfecte de-
 um diligit . diligentias adhibet in eis que ad deum pertinent .

317

sicut ille qui aliquem recipit in hospiciū quem multum amat. et ad eius susceptōnem letus est. cum magna diligentia parat que ei necessaria sunt. Unde ecclesiastici. xxx. Splendidum cor bonum in epulis. epule enim illius diligenter fiunt.

De impedimentis studij.

O negligentia studij specialiter notandum est. q̄ tria sunt que impediūt illud. Primum est nimia velocitas. quidam enim sunt qui quasi cursim cōsiderant ea in quibus student. nec possunt expectare donec veritas quaz querunt sibi occurrat. similes pylato d quo habetur Jo. xvij. q̄ cum quesuisset a domino qui d esset veritas. exiit ad iudeos. non expectata domini respōsione. Quod talis velocitas diligentiaz studendi impediāt. ostendit nobis sapiens dicens. Nichil magnum rex natura cito effici voluit. p̄posuit q̄ pulcherrimo operi cuiq̄ difficultatem. nascendi q̄noq̄ hanc legem fecit. vt maiora animalia visceribus parentum diucius continerentur. sic tardior dum diligens sit stilus. queramus optima. non p̄tinus gaudeamus se offerentibus repretenda sepius erunt scriptorū p̄xima. Sic namq̄ melius iunguntur prioribus sequentia. omnia nostra dum nascuntur placent. sed redeamus ad iudiciū. cito non fit vt bene scribatur. ⁊ bene scribendo non fit vt cito. Secundo impedit diligentiaz studij curiositas. que vult videre omnia que sequuntur. Contra quam remediū est animo velut quoddaz frenum imponere. ⁊ non p̄mittere vagari illum ad sequentia. Unde sapiens. resistamus ⁊ p̄uideamus vt effrenatos equos frenis quibusdam coherceamus. oculus cordis semper noua videre appetit. sicut ⁊ oculus corporis iuxta illud ecclesiastes. Non faciat oculus visu. nec auris auditu. ideoq̄ refrenandus est. Tercio impedit diligentiam studij fatigatio. Unde bonum est. vt quando aliquis videt se fatigatus circa materiam aliquam studendo q̄ ipse quiescat. et post

quietem ad eandem materiam redeat. Unde sapiens. **Ab-**
stat diligenter scribendi etiam fatigato. non dubium est op-
timuz emendandi genus esse. si scripta in aliquod tempus
reponantur. ut ad ea post intervallum aliquod velud nova at-
que aliena redeamus. ut nobis tanquam recentes fetus blan-
diantur.

De vicio inconsumationis. Octavum capitulum.

Queitur de octavo vicio pertimente ad accidiam. quod possumus vocare viciuz inconsumationis seu im-
perseuerantie. hoc vicio laborant illi. qui raro ad
perfectionem ducunt aliquod opus quod inchoant. **Ad de-**
testationem huius vicij primo potest valere exempluz christi.
De quo habetur matth. xxvij. quod obtulerunt ei iudei quod cre-
derent in eum. si de cruce descenderet. ipse vero pro tanto
munere sibi oblato. noluit opus redemptionis nostre in-
consumatum relinquere. **Ad** idem potest referri quod ip-
se dicit Joh. iij. cibus meus est. ut faciam voluntatem eius
qui me misit. ut perficiam opus dei. **Et** Joh. xvij. Ego te
clarificavi super terram. opus consumavi quod dedisti mi-
hi ut faciam. **Legitur** etiam deus. xxiiij. quod dei perfe-
cta sunt opera. **Secundo** potest valere ad detestationem hu-
ius vicij hoc. quod hoc viciuz adeo placet dyabolo. cuius signum
est hoc. quod ipse tantum conatur ad hoc ut homines non
perseuerent. **Unde** dictum est serpenti gen. iij. Tu insidi-
aberis calcaneo eius idest fini. cui precipue dyabolus insi-
diatur. scit enim finem optimum esse in re. et quod cetera habet
ab eo bonitatem suam. ideo finem precipue impedire cona-
tur. **Tercio** valere potest ad detestationem huius vicij. hoc
quod viciuz istud valde nocivum est homini. quasi enim per-
dita sunt cetera que facta sunt nisi finis sequatur. parum enim
prodest fundamentum et parietes fecisse. si tectum non se-
quatur. parum etiam prodest per mare laborasse nauigando. si
tunc navis perierit. et quando portum prima fuerit per leu-
ez vnaz. **Ideo** dicitur ps. xvij. Qui mollis est et dissolutus

in opere suo. frater est sua opera dissipantis. quasi enim idem
 est ac si dissiparet. quia ea non perficit. nec solus est dam-
 nosum istud vicius homini. sed etiam verecundum. et irri-
 sione dignum. dicitur enim. iste homo cepit edificare. et
 non potuit consummare. secundum quod legitur luc. xiiij. in-
 decens est animal sine cauda. et ridiculosum. ut patet in li-
 mia. sic opus sine consumatione. **V**ltimo potest valere ad
 detestacionem huius viciij. magna utilitas que prouenit ex
 perseuerantia. tantus enim valet vltimus dies quo aliquis
 bene viuit. quantum omnes dies precedentes. quantum ad hoc.
 quod si illo die male vixisset. tota vita precedens perita esset.
Sola perseuerantia hominem saluat. **V**nde bñ. Perseueran-
 tia est singularis filia summi regis. illa enim sola heres est re-
 gni eterni. **D**e vicio remissionis. **N**onum capitulum.

Sequitur de vicio remissionis quod est nomen vis-
 cius pertinens ad accidiam. hoc vicio laborat ille qui
 quotidie deterior efficitur. **S**i incipiat aliquid opus
 primo die aliquantulum strenue operatur. secundo die mi-
 nus ad vltimum nihil. De tali dicitur ecclesiastici. xxij.
Filia fatua in demeracione fiet. **F**ilia fatua est anima sale-
 sapientie non condita. que semper de crescendo procedit.
 sicut econtrario vita iusti procedit a crescendo. **V**nde psal-
 tm. iij. **I**ustorum semita quasi lux splendens procedit. et cre-
 scit usque ad perfectum diem. **E**t psal. xxj. cogitationes rebu-
 sti semper in habundantia. **R**obustus aliquid quotidie lu-
 erat super hostes suos. sed remissus quotidie aliquid amit-
 tit. **R**emissionem vero istam sequitur paupertas primo.
Vnde psal. x. **E**gestatem operata est manus remissa. manus
 autem fornicium diuitias parat. **S**ecundo sequitur remissio-
 nem istam seruicium viciozum. **V**nde psal. x. manus fornicium
 dominabitur. quod autem remissa est tributis fuerit. **S**equitur
 etiam remissionem istam frequens fractio propositi. **V**nde se-
 neca. **A**rcum frangit intentum animum remissio.

De vicio dissolutionis.

Decimum capitulum.

Sequitur de decimo vicio quod pertinet ad accidiam. quod possumus vocare dissolutiōem. hoc vicio laborat ille. qui inueniens difficultatem in sui regimine se dimittit omnino absq; iubernatione. iuxta illud p̄. xxij. **E**ris sicut dormiens in medio mari. ⁊ q̄si sopitus gubernator amisso clauo. talis animum suuz non recolligit. dispersus enim est ⁊ diuisus adeo q̄ non tenet de seipso vnum frustrum cum alio. **V**nde ecclesiastici. xxij. **Q**ui docet fatuum quasi qui conglucinat testam. testa in minutas partes fracta non defacili conglutinatur. nec animus hominis dissoluti defacili recolligitur. **E**st enim tanquam puluis quem picit ventus a facie terre. **S**i aliquod bonum vt scientia vel aliud illi infunditur. nichil in eo retinetur. est enim velud doluz non ligatum. **V**nde ecclesiastici. xxj. **E**or fatiu quasi vas fractum. ⁊ omnem sapientiam non tenebit. **E**x hac dissolutiōe sequit̄ penuria omnium bonoz. **V**nde prouerbiorum. xix. **A**nima dissoluta esuriet. **S**olet autem vicium istud prouenire ex quadam diffidentia de deo. **V**identes enim aliqui infirmitatez suaz diffidunt posse se ipsos regere. quia de diuino auxilio non confidunt. **V**nde ecclesiastici. ij. **D**e dissolutis corde. quia non credunt deo. ⁊ ideo non p̄tegentur ab eo.

De incuria

Undecimum capitulum.

Sequitur de vndecimo vicio quod pertinet ad accidiam. quod possumus vocare incuriam. hoc vicio laborat ille. qui suozum debitam curam non habet. talis sua non excolit. culta non colligit. collecta non custodit. **N**otandum quod sapientia conseruandi non minus valet ad hoc q̄ aliquis ditetur ⁊ habundet. quam sapientia acquirendi. **V**nde quidam. **N**on minor est virtus quam querere parca tueri. parua vasa que non tenent. licet habundanter recipiant. non tamen implentur. vt patet in cribro. **V**asa vero magna que tenent. licet non ita habundanter recipiant paulatim replentur. **S**criptor vnd

totam bibliam scribendo in anno vno sibi acquirat. quaz aliquis per totam vitam suam adiscere non potest. et tamen alius citius vnam ppositōnem addiscit quaz scriptor scribat vnam dictionem. sed hoc ideo accidit. quia illud quod addiscit non memoriter retinetur. Vnde ei qui in studio vellet proficere. summe necessarius esset vt illud qd addisceret pposse suo memorie infigeret deinde quia memoria labilis est scriberet illud. et quasi de pgameno aliaz sibi memoriam faceret. par enim pdest quod aqua ita defacili impressiones recipit. cum eas non custodiat.

De ignauia.

Duodecimum capitulum.

Sequitur duodecimo vicio quod pertinet ad accidiam quod possumus ignauiam nominare. Hoc vicio laborat ille qui pecius eligit in miseria magna permanere. quam aliquantulus laboris subire. Et possumus assignare duodecim ignauias. que solent inueniri in hominibus accidiosis. Prima est quod homo accidiosus pecius eligit carnes suas comedere. quaz labore acquirere qd habeat ad comedendum. Vnde ecclesiastes. iij. Stultus complicat manus suas. et comedit carnes suas. dicens. melior est pugillus cum requie. quam plena vtraz manū cum afflictōne et dolore animi. Accidiosus quodam modo carnes suas comedit. cum pecius vult eas attenuari paupertate et inopia. quam labore proprio acquirat quod sibi necessarium est. Secunda est quod pecius eligit fame perire. quam laborem pascendi se velit sustinere. Vnde prouerbiorum. xxvj. Abscondit piger manus suas sub afella. et laborat si ad os suum conuerterit. Accidiosus totus famelicus est. vt ostensum est prius. fames autem eius sedaretur si operaretur. Vnde cum pigritatur operari vt fames repellatur. quodam modo vult post se famelicum esse. quam laborem pascendi se sustinere. Tercia est quod ipse pecius

322
eligit non lotis manibus manducare quaz in ablutōe hanz
aliquantulum laborare. hęc ignauia manifeste potest videri
in eis qui per totū annū comedunt immundi. quia ma-
nus idest op̄ra sua per confessionem abluere nolūt. **Quar-**
ta est. qđ cū ipse a demonibus ad patibuluz infernale tra-
hat. non tamen vult se signare cruce penitentie vt ab eis
liberetur. **Quinta** est quod cum stillicidium prauaz cogi-
tatōnum super oculum cordis cadere sentiat. pre nimia pi-
gricia. oculum non auertit sed a stillicidio eum corrumpti
permittit. **Sexta** est qđ si ignem prauū desiderij super pe-
dem affectus cadere senserit. ipse potius eligit. quod igni-
s pedem suum exurat. quam vt ipse laborem excuciendi
ignem sustineat. **Septima** est. quod euz dominus offerat
ei bona gracie ⁊ bona glorie. ipse tamen ex pigricia suscipi-
endi ea. remanet in sua paupertate. **Vñ ecclesiastici. xxv**
Ante hominem vita ⁊ mors. bonuz et malum qđ placuerit
dabitur illi. **Octaua** est quod potius eligit in luto p̄ an-
num permanere. quam inde surgendo aliquantulum labo-
rare. **Mira** ignauia est. qđ aliquis ex pigricia iacet in luto
quī potest iacere in lecto florido. **Vñde** in canticis. lectu-
lus noster floridus. **Nonā** est quod postquam ipse posuit
vnum pedem scilicet intellectus vel boni p̄positi in via iudic-
ie. alium tamen pedem scilicet affectus vel operis dif-
ferte mouere per duos annos vel amplius remanēs in immū-
dicia ex pigricia remouendi pedem illum. multi enim sunt
quī postquam iudicauerunt bonum esse inchoare nouam
vitam ⁊ p̄posuerunt vel vouerunt se ingressuros. religio-
nem tamen differunt multis annis implere illud. **Deci-
ma** est quod cum ipse in pfundum stulticie ceciderit. tam-
postea elegit vt stulticia submergat eum. quaz vt ad occu-
patōnem p̄ quam euadere p̄llit manus extendat. **Seneca**
a stulticia nemo emergit. nisi manus porrigat ad labores.
Vñdecima est quod potius eligit pro aquaz diuitiaz ⁊ de-
liciaz ire ad mortez suaz. quam aliquantulum laborando.

per terras siccam paupertatis. ad portum puenire vite. diuicie deliciaeqz aque sunt tendentes ad mare inferni. Ideo prohibemur ponere pedem nostruz super aquam. in psalmo ibi. diuicie si affluant nolite eoz apponere. Duodecima est qd ipse potius eligit in carcere immudo in quo ad mortez ser uatur remanere. quaz pro euasione sua labores exeundi su stinere. mundus iste carcer est peccati.

De vicio in deuotōnis **T**redecimum capitulum.

Sequitur de vicio in deuotōnis quod est tredecimū Et est in deuotō que daz ariditas spiritualis. Vnde in psalmo. Anima mea sicut terra sine aqua tibi. Et in numeri. xi. Anima nostra est arida. nichil respiciunt oculi nostri nisi man. Prouenit autez ista ariditas multis de causis. Quandoqz ex superbia que est mons gelboe in quo nec ros nec pluuia descendit. Vnde bernhardus lo quēs in psonaz illius q̄ deuotōez amisit occasione superbie dicit Ab heri ⁊ nudi⁹ terci⁹ iualit me languor anime. ⁊ in de hebetudo insolita quedam inhercia spiritus. superbia inuenta est in me. ⁊ deus declinauit a seruo in ira. non compungit ad lacrimas queo. tanta est duricia cordis vt non sapiat. Ps̄. non legere libet. non orare delectat. meditatioes solitas non inuenio. Ideoqz ad opus manuum piger. ad vigilias somnolentus. ad iram preceps. ad odium pertinax. indulgentior securiorqz obtusior a predicatōe. Vnde omnes montes in circuitu meo uisitat dominus. ad me autem non appropinquat. Quandoqz autem puenit ariditas ista ex defectu cibi spiritualis. Vnde ps̄. aruit cor meum quia oblitus sum comedere panem meum. Prouenit etiam quandoqz ex accidia cum cetera creature ex ocio impinguentur. ⁊ ex labore attenuent. Anima humana econtra rio ex labore impinguatur. et ex ocio ⁊ delicijs attenuat. Vnde prouerbiorum tredecimo. vult et non vult piger.

325
Anima autem laborantium impingnabitur quia ideo accidit.
quia opera bona cibi sunt eorum qui ea faciunt. **V**n vita spiritualis
sustentatur et roboratur. **H**omines vero qui pacuntur illas spua-
les ariditates. duri sunt frequenter ad ea que sunt pietatis. et
inflexibiles ad ea que sunt obedientie. dura facilius franguntur
quas flectantur. **S**i ad ignem tribulationis ponantur nichil spua-
lis pinguedinis emittunt. quia nec gaudent nec gratias agunt.
sed statim ardent et exuruntur per impatientiam. **A**d modicum flatus
temptationis igne peccati succenduntur. ad bona opera sunt sterili-
les. que alijs facilia sunt vel etiam icecunda videntur eis importabi-
lia. sic panis aridus quicquid transglutiri non potest. que tamen adu-
torio liquoris delectabilis efficitur.

De tristitia diuino officio **D**ecimumquartum capitulum.

Sequitur de tristitia que est. xiiii^m vicium pertinens ad
accidias. **E**t notandum quod tristitia est vicium valde
detestabile in seruitore domino. **V**alde enim displicet deo
et placet dyabolo. et homini valde nocet. **P**rimus patet per illud
cor. ix. **H**ylares enim datores diligit deus. e contrario. tristes
datores odit deus. et merito. **T**ristitia enim in seruitore dei
est quasi absinthium positum in esca dei. bonum enim opus est
esca dei sicut onisum est prius. **P**er. eorum omnia bona nostra dei sunt.
et solum ea que de manu eius accepimus. **D**emus ei sine tristitia
dicemus esse. eorum oportet nos ei dare. **I**tem eorum eis que nullius
vel parui valoris sunt. nulla occasione a deo leti efficiamus. **S**atis
eis potest deo displicere. ut in eis obsequio ubi sunt tot cause le-
ticie. letificari non possumus. **C**ause leticie quas debemus ha-
bere in domino seruitore hec sunt scilicet quod tanto domino seruiamus scilicet
cui seruire regnare est. et quod in domum dei imus. **V**nde da-
uid. **L**etatus sum in his que dicta sunt michi etc. et quod tantum
lucramur scilicet gloriis eternam. **V**nde in psalmo. **E**t cantent in viis
domini. quia misericordia eius est gloria dei. **Q**uod vero tristitia ista valde dyabolo
placeat. potest ostendi per suum contrarium scilicet per hoc quod leticia spua-
lis valde ei displicet. **V**nde. i. reg. iiii. dictum phylisteri. **N**e
nobis. non enim fuit exultatio heri. et nudius tertius. **N**e nobis.

t

15^m 1249

Et beatus anthoni⁹ dicit. quod vnica ratio vincendi inimi-
 cuz est leticia spūalis. Legit⁹ etiaz. j. math. iij. de iuda. qd
 pliat⁹ preluz israhel euz leticia. Et subdit⁹. qd dilata
 uit gloriāz ppli sui. Nocet etiaz homi tristicia tripliciē sez
 euz affligendo. Vnde pū. xxv. Sic tinea vestimento ⁊ ve-
 mis ligno. sic tristicia fieri nocet cordi. Nocet etiaz homi
 euz excecando in his q̄ ad deuz ptinent. Vñ in vitis pa-
 trz legit⁹. Vincula peduz impedimenta sūt cursoris. ⁊ tri-
 sticia impedimentuz est diuine visionis. Nocet etiaz tristi-
 cia spūaliter occidendo. frequenē emz est alteri⁹ pcti occa-
 sio. Vnde eccl. xxx. Tristiciam longe expelle a te. multos
 emz occidit tristicia. ¶ De tedio vite. xv. ca.⁹.

Sequitur de tedio vite qd est vicium. xv.⁹. p̄tines ad
 accidiaz. ⁊ puenit ex longa tristicia in d̄mo hūitō
 Postq̄ em aliqs tristiciaz patit⁹ paulatim corruit.
 adeo vt non solū displiceat ei deo hūire s̄ etiaz viuere. No-
 tāduz en̄ est qd tediu h̄ vite pueit ex diuis caus. Nūqz
 puenit ex dei amore ⁊ desiderio celestis p̄ne. Vnde gg.⁹.
 Sancti ḡuie tolerāt quicqd non sonat id q̄ amāt. Nūqz
 em pueit ex d̄sideratōe maloz q̄b mund⁹ plen⁹ est. Vñ
 eccl. ii. Teduit me vite mee vidētes mala vniūsa eē sub so-
 le ⁊ luna. ⁊ eūctaz afflictōez ⁊ vanitatē spūs. ⁊ eius d̄. iij.
 Vidi calūnias q̄ sub sole gerunt⁹ ⁊ lacmas innocētū. ⁊ ne-
 minem d̄solatoz. ⁊ non posse resistere eoz violēcie ⁊c.
 Quandoqz puenit teduz vite ex vehemētia tribulatōis.
 Vñ Job. x. Tedet aiaz meaz vite mee. ⁊. j. ad cor. j. Su-
 pra moduz grauati sumus. ita vt tedet nos etiaz viuere.
 Quandoqz etiaz puenit ex accidia. ad quod possum⁹ re-
 ferre quod legit⁹. iij. reg. xix. de helya. qui p̄c̄it amne
 sue vt moreret⁹. p̄c̄itqz se subē vnā iunipz. ⁊ obdormi-
 uit. ⁊ ecco angel⁹ d̄ni tetigit euz. ⁊ subdit⁹ quibusdaz in-
 terpositis qd itez obdormiuit. ¶ De desperatōe. xvj. ca.⁹.

Sequitur de desperatōe. que est vltimuz vicium
 pertinens ad accidiam. Solet autem prouenire

& speratō ex omnia tristitia. **Unde p̄. xv.** In merore ani-
 mi dicitur sp̄s sez in pfunduz desperatōnis. **Et eiusdem.**
xvij. Spiritus tristis exsiccet ossa. Tristitia etiam fortēz
 animuz exsiccet ab humore gr̄e. vt per p̄t̄m d̄ speratōnis
 frangat. **Unde in ecclesiastico.** Felix qui non habuit ani-
 mi tristitiaz ⁊ non exiit a spe sua. **Et notanduz qd̄.** pecca-
 euz d̄ speratōnis valde displicet deo. **Unde dic̄ Yero.** sup̄
 p̄. cvij. qd̄ magis offendit iudas deum in hoc qd̄ ipse se
 suspendit. quam in hoc quod dominuz tradidit. **Valde eti-**
am pleet dyabolo. qz ille qui dicit verbuz d̄ speratōnis d̄-
 cit maluz verbuz. qz dicunt illi qui victi sūt. ⁊ ideo dyabo-
 lo valde gratuz est. qui est aduersari⁹ noster. **Unde p̄.**
xiiij. Si despaueris in die angustie. lapsus minuet fortitu-
 do tua. **Multuz valet spes seu fiducia in deo ad fortitudi-**
nez. **Unde ysa. xl.** Qui sperant in dño mu. for. **Fortitudo**
eniz dei qd̄ damno eoz efficit qz de ipa eis subuenit. **Idco**
in p̄. dz. Speras in dño non infirmabor. euz fortitudo dei
 fit eoz qui spant in deo. sic d̄. non infirmat. ita nec illi
 qui in deo spant. **Hac d̄ causa d̄m est illud p̄.** Non delin-
 quet oēs q̄ sp̄at in eo. sic vanitatis est fulcim̄ ū negare imi-
 t̄ti ita veritatis ē non negare. **Nū eū veritas d̄. sic d̄ fitō**
ti de se non negat auxiliuz. **Idco ipse dic̄ in p̄.** Quoniam
 in me sperauit liberabo eum.

De remedijs contra desperatōnez

Summum remedium contra peccatum desperatō-
 nis. est memoria dominice passionis. **Unde bern-**
hardus. Peccati peccatuz grande. cōscientia mea
 turbabit̄ s̄ non pturbabit̄. qz vulnez deo recordabor. qd̄
 taz ad mortēz qd̄ non morte xp̄i soluat̄. si in mēte venerit
 taz potēs tamqz efficac̄ medicam̄tuz. nlla iam possūt morbi
 malignitate terzeri. **Sedm remediuz est d̄sideratō magne**
vtutis qm̄ hz p̄nia. est enī p̄nia medicina. otra qm̄ nlla sp̄ua
 lis ifirmitas p̄ualz. **eccl̄. x.** si sp̄s pt̄atez h̄nt̄is sup̄ te ascēde-
 rit. locū tuū ne dimiseris. qz curatō cessare fac̄ p̄t̄ā maxia

Et beatus martinus legitur dixisse dyabolo. Si veraz pe-
nitentiam posses habere. adhuc veniam posses consequi.
Tercuz remedium est consideratō illaruz personaz cum
quibus dominus legitur misericorditer egisse. Unde bñ.
Domino ppter mansuetudinem que in te predicatur cur-
rimus post te domine ihesu. audientes q̄ non spernas pau-
perem. peccatores non horreas. non horruisti confitentem
latronem. non lacrimantem peccatricem. non supplicantem
ethananeaz. non deprehensam in adulterio. non sedentem in
theoloneo. non supplicantez publicanum. non negantem di-
scipulum. non persecutorem discipuloz. non impios cru-
cifixos tuos. ideo in odore vngentoz tuozur currimus.
Potest etiam valere contra desperatōnem illud quod legi-
tur luc. xv. Dico vobis quod g. est ꝛ. Ad idem valet q̄
legitur de filio prodigo. de quo dicitur. q̄ cum adhuc lon-
ge esset. videns eum pater eius. misericordia motus est.
ꝛ occurrens cecidit super colluz eius. ꝛ osculatus est euz.
Preterea. Quis dominus exheredatus a terra sua ꝛ homi-
nibus suis. non gaudet de eorum recuperatōne. quomodo
ergo non gaudebit dominus de conuersione peccatorum.
Ad idem potest valere. si attendatur magnitudo odij. qd̄
habet deus contra peccatū. de quo dictum est supra in pñ-
cipio. Ex hoc patet qd̄ destructio peccati plus placet deo
quam ipsi peccatori. Preter istam diuisionem peccatozuz.
cuius membra iam persecuti sumus. sunt multe alie diuisi-
ones pertinentes ad peccatum accidie. quas pretermitti-
mus. nisi q̄ de vna breuiter tangemus. ¶ De accidia
claustralium. ¶ Decimumseptimum capitulum.
¶ Standuz est ḡ qd̄ accidia p̄t diuidi in accidiam
seculariuz ꝛ accidiaz claustraliū. De accidia secula-
riū nichil dicem⁹. Sꝫ dē accidiaz claustraliū ostē-
demus duodecim mala que in claustralibus solent inueniri
ex peccato accidie. ¶ Primum est. qd̄ licet die ꝛ nocte in
ore hēant cibuz regiuz qui d̄ ore dei pcedit sez verbuz dei.

329

tamen ex pigritia terendi euz fantelici remanent. nec refi-
cuntur de cibo illo. **I**nter aromata nocte ⁊ die versant.
⁊ tamen ex pigritia applicandi olfactum odore eozuz non
confortantur. sacra scriptura apotheca est spiritus sancti.
Unde eccl̄. xxiii. de sapientia. **S**icut cynamomuz ⁊ balsa-
muz aromatizans odorem dedit. **S**ecundum est. quod cum
ipsi sint de nocte ⁊ de die in colloquio cum deo. permittunt
tamen multos dies transire quod non aperiant oculos cor-
dis. vt videant quis loquatur cum eis. vel quid loquat̄.
Sicut dicit gregorius. **C**um oramus ipsi cum deo loqui-
mur. cum vero legimus loquitur nobiscum deus. **M**ag-
na ergo pigritia est non attendere cum quo loquimur. pre-
cipue cū ipse moneat ad hoc dicens. **V**acate ⁊ videte quo-
nam ego sum deus. **T**ercium est. quod ipsi non proficiunt
in his que religionis sunt. ymmo quanto diucius in reli-
gione sunt. tanto magis dissoluti sunt. quod valde vrecū-
dum est sicut in scholis diu esse ⁊ in scientia non proficere.
tales religiosos non iuuat assuetudo. vt faciant melius ea
que sunt religionis sed potius nocet. quanto enim orant
diucius. tanto orant in deuocius. **Q**uartū est. quod quan-
to diucius deo seruiunt. tanto minus certi sunt quod ha-
beant gratias ipsius. **E**t in veritate satis dolere potest qui
reliquit mundum vt deo seruiret. ⁊ diu seruiuit ⁊ nullaz
eum eo familiaritatez habet. pauca vel nulla signa habet.
quod seruicium eius sibi placeat. **S**terdum tamen acci-
dit quod dominus minus bonos consolatur tanquam in-
firmos. ⁊ tanquam eos qui proprijs expensis non suffici-
unt ei seruire. meliores vero inconsolatos relinquit tan-
quam forciores. ⁊ tanquam eos qui proprijs expensis si-
bi seruire sufficiunt. **U**nde luc. xv. ait maior filius patri.
Ecce tot annis serui o tibi ⁊c. ⁊ respōdit pater. fili tu sem-
per mecum es ⁊c. **Q**uintū est qđ qnto diucius in camino pau-
pertatis existunt. tanto molliores ⁊ delicatōres existunt.
Caminus vasa lutea consolidat. sic paupertas claustrales

illos qui molles et delicati erant in seculo consolidare debz. sed multi cum deberent consolidari. potius dissoluntur. **Ad** tribulaciones paupertas et huiusmodi excoquant et consolident. potest haberi ex vitis patrum. vbi legitur quod si cruda tegula ponatur in flumine dissoluitur. cocta vera non. ita et homo carnalem habens sapientiam. qui non est temptatōnis igne decoctus. **Item** ysa. xlvij. **Ecce** excoxi te sed non quasi argentus. elegi te in camino paupertatis. non quasi argentum excoquitur. qui de eo quod excoqui feces assumit non deponit. **In** camino paupertatis dominus seruos suos vel eligit. vel assumptos alibi reponit. **Sextum** est quod quanto diucius soli iusticie appropinquauerunt. tanto frigidiores existunt. **Et** satis admirandum est vnde hoc accidit. quanto enim proximiores sunt et tanto videtur quod feruentiores esse debent. sed timendum est. ne nubes alicuius peccati interposita hoc impediatur. vel ne per aliquem errorem fiat. vt cum progredi debeant regrediantur. et cum deberent appropinquare terre promissionis. ab ea elongentur. sicut accidit filiis israel. qui. xxxvij. annis in deserto errauerunt. qui cum crederent appropinquare terre promissionis. ab ea elongabantur. **Septimum** est quod quanto diucius existunt in loco impinguationis et saginationis spiritualis. tanto macilentiores inueniuntur. **Locus** in quo anime repleri deberent pinguedine et adipe spirituali. est pax et tranquillitas claustrum. **Sed** accidiosi quanto magis ibi sunt. tanto magis inueniuntur macillenti. quod bene ostendit ignis tribulationis quem sustinere non possunt. qui statim per iram exurantur. **Octauum** est. quod in statu in quo non solum currere sed etiam volare deberent viri contemplatiui. cum aues spirituales sint. pigri et tardi efficiuntur. etiam illi qui strenui erant in seculo. interdum desidiosi efficiuntur in claustrum. **Nonum** est. quod in loco vbi est maior conflictus securi et somnolenti efficiuntur. in maiori conflictu belli spiritualis sunt claustrales quam alij.

plus enim gaudet dyabolus quando ꝑ eum claustralem ali
 q iem ad hoc deducit. vt mulierem mala intentōe tangat
 quam gaudet de adulterio vnius hominis secularis. sicut
 onus est ꝑus in tractatu de luxuria. Vñ claustrales non
 derent eē securi. ꝑ eū timore ꝛ sollicitudie salutē suā cpari.
Decimus est quod ipsi volunt esse ociosi vbi minime loc⁹
 est ocij. licet aliqꝑ tolleret qñqꝑ arbores steriles in terra
 sua deserta. tamen in terra bene culta. sicut in orto non tol
 lerat eas vllō modo. Sed ostat quod claustrum est velud
 ortus conclusus. iuxta illud canticus. ortus conclusus so
 roz mea sponsa. Vnde in claustro minus sunt tollerabiles
 homines ociosi. qui sunt velut arbores steriles. quam in ali
 is locis. Vndecimum est. quod ibi procrastinantes ꝛ dif
 ferentes fiūt. vbi deberent omnino esse parati. si fatua est
 procrastinatio siue dilatio senum in his que pertinent ad
 salutem eorum. quanto magis in claustralibus. qui iaz sunt
 mortui iudicanda est fatua procrastinatio proprie corre
 ctionis vel meliorationis eorum. Duodecimum est. quod
 ibi precipue tristes sunt. vbi precipue vel solū leti esse de
 berent. in diuino seruitō precipue locus est gaudij in vi
 tā ista. quia ibi precipue facit homo vtilitatem suam.

De remedijs contra accidiam. Tercia pars.

Sequitur de remedijs contra accidiam. de quibus
 sufficiat ponere octo licet sint multo plura. Pri⁹
 est diuersitas occupatōnum. Hoc remedium ha
 bet in vitis patrum Vbi legitur quod beatus anthoni⁹ fuit
 tēptat⁹ a spiritu accidiē ꝛ residens in heremo dicebat. do
 mine saluari desidero. sed vane cogitatōnes non permit
 tunt me. quid faciam in tribulatōne. vel quomodo debeat
 saluari dignanter ostende. ꝛ respiciēs vidit quendam astan
 tez torquētez funiculuz. q̄ sibi filis erat. deinde ex ope sur
 gentez ꝛ orantē. ꝛ itez sedentē ꝛ plectas facientē de pal
 mis. ꝛ inde ad oracionem rursus surgentem. erat autē ille
 angelus dñi ꝛ dixit ei. ꝛ tu ita facies anthoni saluaberis.

Secundū est consideratō pene future. Hoc habemus in .j.
 se. vbi legitur Quid tu vides jeremia. ⁊ dixit. virgam vi-
 gilantem ego video. Virga euigilans a somnō accidie vel
 pigricie. est consideratō pene future. Tercius est consideratō
 eterni premij. Vnde Augustin⁹. Labor te terret vide mer-
 cedem. Et gen. xv. factus est sermo domini ad abrahā p
 visionem. dicens. Noli timere abrahā. ego ptector tuus
 ⁊ merces tua magna nimis. si terret pigru⁹ labor. attra-
 hat euz merces. Secunduz ⁊ terciuz similiter habem⁹ in
 vitis patz. Vbi dicitur quod quidam frater interroga-
 uit abbatem achiam. dicens. cur sedens in cella mea. paci-
 or accidiam. cui senex ait. quia nondum vidisti requiem
 qm speramus. neqz tormenta que timemus. si eniz ea inspi-
 ceres diligenter. et si vermis plena esset cella tua vsqz ad
 collum. ⁊ in ipsis pmaneres sine accidia iacens. Quartuz
 est societas bonorum. Hoc remediuz possumus habere ex
 isto verbo exo. xvij. vbi dicit. quod pugnante iosue con-
 tra amalech. orabat moyses leuans manus ad dominū. cu-
 ius man⁹ graues erant. sed hur ⁊ aaron sustentabant ma-
 nus eius ex utraqz parte. per quos signantur duo genera
 hominū. quoz societas amanda est. Per hur qui inter-
 pretat lumen. significant illi qui ministrant lumen doctri-
 ne. Per aaron qui interpretat mons fortis. significant
 illi quoz interuentu venit homini auxilium iuxta illud.
 Leuaui oculos meos in montes vnde w. a. m. Illis ergo
 qui manus habent graues ex accidia. necessarium est vt
 habeant tales in societate sua qui eos exēplo suo et doctri-
 na illuminent. et oratōibus iuuent. Quantum est exem-
 plum illius qui piger non fuit. sed exultauit vt gygas
 ad currendam viā. Hoc remediuz habemus math. xxvj.
 vbi dominus dixit discipulis. non potuistis vna hora me-
 cum vigilare. Cum domino vigilare est. exēplo eius a som-
 no accidie cauere. hoc remedio vtitur apostol⁹ ad heb. xii
 dicens. Recogitate euz q tales sustinuit aduersus se cont.

Quis est huiusmodi homo?

J. J. J.

^{primis}
 a p. ut non fatige. animis vestris deficientes. Sextus est
 desideratō piculorum. in quibus sumus in presenti. q̄ dominus
 insinuat math. xvi. vbi dicit. **Vigilate et orate ne intres-**
tis in temptatōnem. **Tria genera piculorum** consueverunt spe-
 cialiter homines excitare a somno. piculus aque. ignis. et
 latronum. que picula spiritualiter nobis iminent. **Non enim**
est dies. in quo fluctus malorum cogitatorum super caput
cordis nostri non ascendant. **Non est etiam dies. in quo ig-**
nis prauorum desideriorum in domo conscientie nostre non suc-
cendat. **Latrones etiam semper assunt. etiam illi qui de-**
berent esse seruientes nostri depredant nos. **Vnde Jerem-**
ie. Oculus meus depredatus est animarum meam. **Septi-**
mum remedium est amor dei. q̄ docet nos dominus in leuitico
xvi. vbi dicitur. Ignis in altari meo semper ardeat. quem
nutriet sacerdos. subiciens ligna mane per singulos dies
vult deus q̄ semper in altari cordis ardeat ignis feruoris
Hunc ignem debet nutrire sacerdos in suis subditis. vel q̄
libet in semetipso subiciens ligna per singulos dies. reco-
lando beneficia dei quibus debemus respondere vel mala no-
stra recordanda. p̄ quibus deo satisfacere debemus. vel p̄
missa premia que p̄mereri debemus. p̄cipue deberent in no-
bis istum feruorem accendere. beneficia que nobis christus
exhibuit in carne mortali assumpta. Vnde bñ. Quid nos
bis non suaue cum recordati fuerimus infantilius necessi-
tatum christi. laborum in predicando et ceterorum. quis ampli-
us gemet dicens. nimium ieiunamus. nimium vigilamus.
cum millesime parti debitorum respondere non valeamus.
Optimum et summum remedium est gratia dei. Hoc reme-
dium insinuat nobis bernhardus super cantica. ibi trahite me
post te. dicens in persona eorum qui pigri sunt. Opus habe-
mus trahi quia refrigerium est parum per ignis amoris tui. nec
valemus a facie frigoris huius currere. sicut heri et nudus
tercius curremus postea cum reddideris leticiam saluta-
ris tui. cum redierit melius temperies gratie. Vnde cum

634
aliquis sentit se segnem vel accidiosum. instare debet ora-
cioni coram deo. ut orando impetret gratiam. que ab eo ex-
pellat accidiam. Et notandum quod omnia que dicta sunt
ad detestacionem accidie. possunt esse remedia contra acci-
diam. ideo de remedijs accidie hic finem facimus.

¶ De indiscreto feruore.

¶ Quarta pars.

Sicut in vicio auaricie tractauimus de vicio pdi-
galitatis. eo qd auaricia et pdigalitas vicia sunt
opposita. sic cum accidia tractabimus de indiscre-
to feruore. Accidia enim et indiscretus feruor. quodam
modo videntur esse vicia opposita. Ad cuius detestacionem
valere possunt primo testimonia scripturarum. sicut illud ad
ro. xij. rationale sit obsequium vestrum. Tria sunt que ex-
iguntur ad hoc ut homo cum discretione et racionabiliter
deo seruiat. Primum est nobilitas persone cui seruiatur.
Vnde. honor regis iudicium diligit seque iudicium discretio-
nis. Secundum est humana natura. Homo enim raciona-
lis creatura est. et ideo racionabiliter operari debet. pl⁹ de bz
inmiti sapie quaz fortitudini. beluinum enim est viribus de-
certare sicut dicit phs. Tercio requirit hoc ipse hostis
contra quem pugnam habemus. Diabolus enim cont⁹ ho-
minem pugnat potius astucia et sapientia quam viribus.
ideo et nos sapientia contra eum pugnare debemus non vi-
ribus. Vires enim non sufficerent resistere sapientie. quia
melior est sapientia quam vires. et vir prudens quam for-
tis. sapientie. vj. Ad signandum quod deo non placeant opa
sine discretione facta. non offerebat in lege animal cecum
ideo etiam in omni sacrificio offerebat sal. Sale condium-
tur cibi ut hominibus bene sapiant. per quod significatur
discretio que facit opera grata deo. Ad idem pu. iij. palpe-
bre tue. p. g. t. i. considera opera tua. et illud apostoli. ad thi
vj. noli adhuc aquaz bibere. sed vino modico vtere. Glo.
Prudenter sibi vult deus seruari. non in nimietate ne debi-
les fiant. et post medicoz suffragia querant. temperandus

est enim. ut si fieri potest ceptus obsequium gradatim po-
cuis promoueat quam in consideratone minuatur. Ad
idem. j. pe. iij. Karissimi nolite peregrinari in feruore qui
ad temptatōnem vobis fit. Et ecclesiastes. vij. Noli esse
iustus multum. ibi dicit interliniaris. quod summa iusticia
summa iniusticia est. sunt aliqui qui in nullo volunt conde-
scendere carni. quoz iusticia magna iniusticia est. Ad idēz
potest valere illud phi. Arbitroz primo in vita vtile esse
ne quid nimis.

De multiplici malo quod ex in discreto feruore puenit.

Secundo possunt valere ad detestatōnem in discre-
ti feruoris. si ostendamus mala que ex eo sequū-
tur. Et ostendit beatus bernhardus quatuor ma-
la ex eo sequi. dicens. Qui ex indiscretionis vicio ieiunia
et vigilias et huiusmodi sic agit. ut deficiente spiritu vel
corpore languente. spiritualia impediuntur. abstulit cor-
pori suo boni operis effectum. spiritui affectum. proximo
exemplum. deo honorem. sacrilegus est et omnium bono-
rum in deum reus. sacrilegus talis dicitur. qui violat tem-
plum domini scilicet corpus suum. Salomon etiam osten-
dit quod malum sequitur ex indiscreto feruore. prouerbi-
orum. xix. dicens. Qui festinus est pedibus offendit. Et
le ex festinatōne offendit. qui ex indiscreto feruore infir-
mitatem corporis sui seu anime incurrit. et licet ex festina-
tōne sequi possit casus in quocunqz ambulante tamen pre-
cipue in eo q per scalam vadit. Preterea talis casu suo mul-
tum descendit. Vnde cum conuersio viri religiosi sit qua
si ascensus per scalam. cum discreto ne debet ascendere. Si
enim per infirmitatem corruat. ipse descendit vsqz ad imi-
tium scale. oportet enim eum comedere carnes. et alia face-
re que faciebat in seculo. Vnde dicit beatus bernhardus.
Nemo repente fit summus. ascendendo non volando appre-
henditur summitas scale. De indiscreta etiam festinati-
one legitur. prouerbiozum. xij. qd substantia festinata

200
306

minuetur. Et eiusdem. xx. Hereditas ad quas festinatur
in principio in fine bene carebit. Et licet ista festinatio in
omnibus timenda sit precipue tamen in nouicijs. ille qui
equum suum nimis fatigat in mane. non videtur velle face-
re in die bonam dietam. Sequitur etiam ex isto indiscre-
to feruore. peccatum superbie et vane glorie. Unde quidam
corpus non frangendum sed regendum est. Sicut ergo
moderata ac sancta et simplicia in omni humilitate ieiunij.
que ita corpus attenuent ne animam eleuent. ne res hu-
militatis gignat superbiam. et vicia de virtute nascantur.
que superit spes salutis. si ipsa anime remedia venena sint
De superbia etiam talium dicit bernhardus. Que maior
superbia. quam ut vnus homo toti congregatiōni iudiciū
suum preferat tanquaz ipse solus habeat spiritum dei. De
vana etiam gloria dicit bñ. ad fratres suos. Non legistis
in regula nostra. quod quicquid sine voluntate et consen-
su patris spiritualis fit. vane glorie imputabitur non mer-
cedi. Et math. vi. Exterminant facies suas ut ap. ho. ic.
Sequitur etiam ex feruore indiscreto scandalum aliorum
et maxime in congregatiōne. Bernhardus de talibus. Vni
sunt vnitatis diuiores inimici pacis. Casus etiam vni us-
taliū multos exteret. et tepescere facit a desiderio pro-
ficiendi. et cuius exemplum debuit alios attrahere. facit
eos formidare austeritate religionis. ut adimpleatur il-
lud ps. Posuisti firmamentum eius formidinem. Videtur
etiam sequi ex feruore indiscreto quedam ydolatria.
Unde bernhardus. Scelus est ydolatrie non acquiescere
quali peccatum ariolandi nolle obedire. et subditur. eane
nunc qui se faciunt religiosiores alijs. qui non sunt sicut
ceteri hominum. ecce pagani et ydolatre sunt. Et. x. reg.
xv. dicit samuel. quod peccatum ariolandi est repugnare
et quasi scelus ydolatrie nolle acquiescere. Sequitur etiam
ex indiscreto feruore quandoque rapina. Iudiciū enim
quod debet esse apud patrem spiritualem. usurpant sibi

tales persone. ⁊ id cui renunciauerūt. iterum sua auctori-
tate reassumunt. **V**nde bernhardus. **Q**ui vestri curam se-
mel vobis omisistis. quid rursus de vobis vos intromit-
titis. **E**t vt breuiter dicam. non habet callidus hostis ef-
ficacius machinamentum ad tollendam de corde dilectio-
nem. quam si efficere possit vt in ea incaute ⁊ non cum ra-
tione ambuletur. sicut dicit beatus bernhardus.

De stulticijs eorum qui habent indiscretum feruorem.

Tercio possunt valere ad detestationem huius vi-
cij. stulticie que ostenduntur in his esse qui labo-
rant hoc vicio. que sunt duodecim. **P**rima est. qd
ipsi contra ordinem ecclesie crucem lumini preferunt. vel
potius sine lumine ferunt. ordinatus est in ecclesia quod
lumen cruci preferatur. ad significandum quod lumen sa-
pientie cruci penitentie preferendum est. **V**nde legitur
in fine prouerbiorum de sapiente muliere. quod ipsa ope-
rata est consilio manuum suarum. **M**anus sunt qui non so-
lum habent cognitionem. sed etiam operationem bonam.
quorum consilio precipue acquiescendum est. **E**x hoc ve-
ro quod tales crucem penitentie sine lumine consilij fe-
runt. accidit frequenter quod ipsi innocentem crucifi-
gunt. qui latronem crucifigere debuerunt scilicet nouum
hominem. qui debuerunt crucifigere veterem. **V**etus ho-
mo intelligitur ex peccatis compositus velut ex membris.
Vnde ad collo. iij. **M**ortificate membra vestra que sunt su-
per terram ⁊c. **H**omo nouus intelligitur compositus ex vir-
tutibus velut ex membris. nouus ergo tunc crucifigitur
quando per nimiam afflictionem abstinentie virtutes ope-
rari non possunt. **S**ecunda stulticia est. quod ipsi assumunt
arma nimis ponderosa. que pondere suo eos decipiunt. ⁊ que
debuerunt eos ab hoste protegere. potius eos capi ab ho-
ste faciunt non attendentes qd fecit dauid. i. Regum. xvij.

230
qui saul nimis ponderosa arma deposuit. quibus depositis
goliath dericit. Sic aliqui deuincerent dyabolum. euz me-
diocritate ieiuniorum et vigiliarum. qui cum nimietate per iram
vel impacientiam deuincuntur. Tercia est. quod cum ipsi
habeant equum valde impetuofum. non curant tamen fre-
num imponere ei. sed solum calcaribus sunt contenti. cum
tamen constet frenum non minus necessarium esse equo
quam calcaria. non minus periculosum esse alicui inter hostes
esse sine freno quam sine calcaribus. Bernhardus. Bone
voluntati non semper credendum est. sed frenanda et regen-
da est maxime in incipiente. Iaco. iij. Frena in equorum
ora mittimus ad sentiendum nobis. Quarta est. quod
euz infirmitas que est ex calida causa periculosior sit quas
illa que est ex frigida. ipsi tamen se sanos omnino putant
licet ex calida causa infirmentur. Accidia enim velud in-
firmitas est ex causa frigida. unde tepiditas vocatur. In
discretus vero feruor est velut infirmitas ex calida causa.
et ideo periculosior esse videtur. Quinta est. quod euz ipsi
habeant dominum dicissimum et liberalissimum. credunt ta-
men placere ei. si seruientes illi adeo fame affligant. quod
impotentes fiant ad seruendum ei. cum tamen sciant hoc
non placere hominibus pauperibus atque avaris de iumen-
tis suis. nullus enim vult quod iumentum suum tantum iei-
iunet. quod ei seruire non possit. Sexta est. quod euz magni
periculosum sit nauem esse nimis oneratam quam vacuam.
ipsi tamen non curant cauere nauem suam a periculo nimij oneris.
Homo in mundo isto est velut nauis in medio mari. Unde fa-
cta est quasi nauis institoris. hoc dicitur de sapiente mu-
liere ps. in fi. Immuet autem huic naui duplex periculum
scilicet submersionis ex nimio onere. et versationis per flu-
ctus temptatum ex vacuitate. sed tales periculo sub-
mersionis non curant subuenire. Septima est. quod ipsi
iudicant cibum esse subtrahendum filijs dei qui digni essent
cibari auro et argento. et potari balsamo. iuxta illud Dn.

Da michi alterum thimotheum. et ego eius si vis cibo auro
 et poto balsamo. Ad cumulum huius stulticie facit hoc. quod
 ipsi vident tot filios dyaboli qui omni bono sunt indigni.
 ita large bona domini sui expendere. **Octava** est quod cum
 ipsi velint multum deo seruire. ita tamen volunt ei seruire
 re. quod non possint ei diu seruire. **Sapiens.** **Quid** stulticus
 quam quod libenter facias curare ut diu facere non possis.
Nona est quod cum equis suis subtrahunt auenaz. volunt
 facere maiorem dietam. male proportionantes ea que asino de
 bentur. scilicet cibaria. et virga. et onus. virgam et onus dupli-
 cant. cibaria autem diuidant. **De his** habetur ecci. xxviii
Cibaria virga et onus asino. **X.** **Decima** est quod ipsi se per-
 fectos non estimant. nisi magistrum suum cristum excedant
 cum scriptum sit luce sexto. **Perfectus** omnis erit si sit
 sicut magister eius. constat cuiuslibet fideli cristus perfectis-
 simus fuisse. et tamen comedebat et bibeat mediocriter.
Undecima est quod ipsi credunt se ipsos esse sanctos non
 posse. nisi prius fuerint homicide. **Si** ille qui auferret vi-
 tam alicui qua victurus esset per annum homicida reputa-
 retur. quanto magis ille qui nimis ieiunijs et afflictionis
 bus efficit. ut decem annis citius moriatur quam esset mo-
 riturus. **Duodecima** stulticia est. quod cum ipsi alijs boni
 sint. et caueant a nocimento omnium. tamen sibi ipsis ma-
 li sunt et immisericores. scilicet qui sibi neque. cui bonus.

Qualiter sit sumendus cibus. et **Fratribus** quandoque con-
 descendum.

Sciendum est quod in cibus qui sumuntur valde ti-
 menda est delectabilitas. quia frequenter nimis
 sumitur de cibus delectabilibus. quandoque prohibet
 hominem a diuina consolacione. **Secundum** bernhardum.
 nimis delicata est diuina consolacio. que non datur admi-
 tentibus alienam. **Sed** si quis in cibus quos sumit. in qn-
 tate et in ardore caueat. et creatori de creaturis quas

340

sumit gratias agat. non solum absq̄ peccato. sed etiam merito potest sumere de cibis illis. quantum necesse est ad sustentationem corporis sui. deus enim creauit cibos ad percipiendum eum gratiarum actione fidelibus. ad thi. iij. Et ut breuiter dicam. sic debemus habere corpus sicut eger comedentem. cui multum uolenti inutilia sunt neganda. utilia uero etiam nolenti sunt ingerenda. Et notandum quod sicut apud religiosos viros precipue oportet nouitios cauere ab indiffereto feruore. sic oportet patres spirituales condescendere fratribus quandoq̄. Unde legitur de beato anthonio. quod quidam venator vidit eum gaudere cum fratribus suis. et displicuit ei. cui antonius uolens ostendere. quod quandoq̄ oporteret eum condescendere fratribus ait. pone sagittam in arcu et trahere. et fecit sic. Et rursus dixit. trahere. et traxit. et rursus trahere dixit. et respondit sagittarius. si supra mensuram traxero frangetur arcus. Et respondit antonius. ita est de operatione dei. si supra mensuram tendimus fratres deficiunt. expedit ergo aliquando laxare rigorem. Simile est de cordis cythare. que si parum tendantur raue sonant si nimium rumpuntur. si moderate dulcem sonum reddunt. Imperus animi obice inuento intus mescit. ideo aliquid libertatis concedendum est interdum fratribus. ne sic accidit in dolis ferzatis circuli in eis rumpantur. et profundus exiliat. Castanea non incisa in igne posita. aut crepat aut exilit. Dicitur etiam quod terremotus fiat ex multis vaporibus inclusis in visceribus terre meatibus non habentibus. ideo oporteret homines ab hominibus non nimis coartari. immo aliquis locus relinquendus est gratie dei et libertati arbitrij.